

DUHA

ZAJÍMAVOSTI A KRÁSY ČÍNY / ČTVRTLETNÍK – ČERVEN 2014

Cena: 39 Kč

O CRI

Čínský rozhlas pro zahraničí (CRI) je státní rozhlasovou stanicí, která jako jediná z čínských stanic vysílá do celého světa. CRI zahájil svoji činnost 3. prosince 1941 a od té doby tuto činnost neustále rozšiřuje. V současné době má v zahraničí 32 zpravodajských kanceláří a vysílá v 61 jazycích, stal se tedy mezinárodní mediální organizací, která disponuje obrovskou informační sítí. Cílem CRI je seznámit svět s Čínou i Čínu se světem a posílit vzájemné poznání a porozumění.

Česká sekce CRI funguje od roku 1968. Kromě vysílání na krátkých vlnách začala v březnu 2004 vysílat i na středních vlnách. Od prosince 2003 byly oficiálně uvedeny do provozu také webové stránky v českém jazyce, kde najdou čtenáři spoustu zajímavých článků o kultuře, tradicích, umění a také o aktuálním dění v Číně i v zahraničí.

Vysílání do éteru

České vysílání CRI zachytíte denně na krátkých vlnách:

SEČ 20:00-20:30/ SELČ 21:00-21:30 na frekvenci: 7325 kHz, 7415 kHz, 9515 kHz

SEČ 20:30-21:00/ SELČ 21:00-21:30 na frekvenci: 7305 kHz/43.27 m, 7415 kHz/25.48 m

SEČ 12:00-13:00/ SELČ 13:00-14:00 na frekvenci: 13685 kHz, 15225 kHz/19.7 m, 17570kHz/17.07 m

na středních vlnách:

SEČ/SELČ 23:30-00:30 na frekvenci: 1458 kHz

Czech service

16A Shijingshan Road

Beijing 100040 China

Tel.: +86-010-68892324; +86-010-68892387

Fax: +86-010-68892322

E-mail: cze@cri.com.cn

<http://asiednes.cz>

Obsah

Kulturní dědictví

Autorem článků tohoto čísla je Bao Yunnan, zástupce ředitele České sekce CRI. V roce 1991 úspěšně ukončil studium oboru Český jazyk a kultura na Pekingské univerzitě cizích jazyků a již přes 20 let přibližuje českým posluchačům čínskou kulturu, tradice a vše, co je spojené s Říší středu.

Velká čínská zeď - turistický bonbonek viditelný z vesmíru	4
Císařské paláce dynastie Ming a Qing v Pekingu a v Shenyangu	6
Mauzoleum prvního císaře dynastie Qin	8
Jeskyně Mogao	10
Naleziště pekingského člověka v Zhoukoudian	12
Starobylý komplex budov v pohoří Wudang	13
Historický komplex paláce Potala	14
Qufu - chrám, hrob a rodné sídlo Konfucia	16
Národní park Lushan	19
Chengde - horské letovisko a okolní chrámy	20
Lijiang - staré město	22
Starobylé město Pingyao	24
Klasické zahrady v Suzhou	26
Letní palác a císařská zahrada	28
Chrámy nebes a císařský obětní oltář	30
Skalní malby v Dazu	32
Císařské hrobky dynastií Ming a Qing	34
Starobylé vesnice Xidi a Hongcun na jihu provincie Anhui	38
Jeskyně Longmen: pokladnice buddhistického umění	40
Hora Qingcheng a zavlažovací systém v Dujiangyanu	44
Komplex jeskyní Yungang	46
Hlavní města a hrobky starobylého království Koguryo	48
Macao - historické centrum	49

Čtyřicet pět památek zařazených na Seznam světového dědictví UNESCO zajišťuje Číně druhé místo na světě v jejich četnosti. První místo náleží Itálii, ta láká návštěvníky na 48 lokalit s tímto statusem. Ze 45 čínských památek registrovaných k červnu 2013 se Říše středu právem chlubí 31 památkami zařazenými do souboru kulturního dědictví, 10 náleží k přírodnímu dědictví a 4 památky jsou smíšeného rázu. V ruce držíte vydání časopisu Duha – Zajímavosti a krásy Číny, který vás provede prvními 23 památkami. Mnoho z nich se pojí k významným historickým událostem nebo osobnostem, které v těchto místech zanechaly pozdějším generacím svůj odkaz ve formě kaligrafických nápisů a veršů. Turisté ze zahraničí se u nich pravděpodobně nepozastaví, ale pro čínsky mluvící milovníky čínské kultury představují mnohdy třešničku na dortu. Přeci jenom se hluboké myšlenky a velké ideály zachovaly především v písemné formě. Pokud vám ale bude „rozsypaný čaj“ na kamenných stélách připadat všude stejný, nevěšete hlavu, pořád je zde hodně zajímavostí, které mohou být právě pro evropské turisty zajímavé a lákavé. A tak pokud se vám první díl našeho speciálu zalíbil, můžete se těšit i na druhý díl, který pro vás již pilně připravuji.

Zuzana Drahovzalová
redaktorka

Časopis DUHA – Zajímavosti a krásy Číny, čtvrtletník, 3. ročník

Datum vydání: 28. 6. 2014

Vydává: M-Phoenix, s.r.o. Horácké náměstí 1470/8, 621 00 Brno, IČ: 24186236, DIČ: CZ24186236

Kontakt pro zájemce o reklamu: mphoenixsro@gmail.com, www.mphoenix.eu

Kontakt pro zájemce o časopisy: mphoenixsro@gmail.com, www.mphoenix.eu

Starší čísla najdete ke stažení na stránce www.mphoenix.eu

Výroba: M-Phoenix, s.r.o. ve spolupráci s CRI (<http://asiednes.cz>)

Foto: archiv CRI, archiv M-Phoenix, s.r.o.

Tiskárna: Triangl, a.s.

Grafika: Lenka Kotlářová, grafické studio GRAM České Budějovice

ISSN: 2336-1905, registrován v evidenci periodického tisku pod evidenčním číslem: MK ČR E 21261

Velká čínská zeď - turistický bonbonek viditelný z vesmíru

Kolem roku 220 před n. l. byly části opevnění na hranicích Číny spojeny v jednotný obranný systém. Stavba ochranných hradeb proti invazi směrem od severu, kterou dnes nazýváme Velká čínská zeď, pokračovala až do vlády dynastie Ming (1368–1644). Největší vojenská stavba na světě, jeden ze sedmi divů světa, představuje zároveň jeden z charakteristických symbolů Číny.

Ať už během dvoutisícileté historie zdi panovala jakákoliv dynastie, každý z panovníků se v různé míře věnoval její výstavbě. Kdyby na sebe dosud existující jednotlivé rozvětvené úseky zdi navazovaly, dosáhly by délky přes 8800 kilometrů. Když dnes mluvíme o Velké čínské zdi, máme obvykle na mysli část budovanou za doby dynastie Ming (1368–1644), jenž na západě začíná v průsmyku Jiayu v provincii Gansu (Ťia-jü, Kan-su) a na východě sahá až k řece Yalu v provincii Liaoning (Ja-lu, Liao-ning). Prochází devíti provinciemi, prefekturami a samosprávnými oblastmi. Tento úsek dosahuje 7300 km, přes 14000 li (čínské jednotce délky li se někdy také říká čínská míle, jedna li = cca 500 m). V Číně se jí přezdívá „Zeď dlouhá 10 000 li“, což není ani tak doslovným konstatováním skutečné délky, jako vyjádřením zdánlivě nekonečného východo-západního rozpětí hradeb. Při pohledu z dálky vykresluje na své deset tisíc li dlouhé cestě, sledující vrcholky hor-

ských hřebenů, zřetelnou linii a připomíná tak vlnícího se, skákajícího a silou překypujícího mohutného draka. Z blízka jsou patrné strmé čnicí plošiny, rohové a strážní věže a impozantní zeď, jakoby putovala sem a tam a věrně sledovala vlnící se terén.

Stavba Velké čínské zdi se musela vyrovnat s nesmírně komplikovanými podmínkami, které se v její trase nacházejí. Topografie území, jež protíná, je velmi různorodá. V místech, kde byla nucena kopírovat složitý výškový profil několika pohoří, se zeď klikatí sem a tam, stoupá na vrcholky a zase klesá dolů podél horských hřebenů. Pod ní se otevírají hlubiny strmých srázů. Zeď a hory jsou propojeny, vzájemně se doplňují. V podmínkách starověkého válečnictví bylo prakticky nemožné zdolávat strmé srázy a pak bez jakékoliv opory útočit na zeď, která se tyčila v ještě větší výšce. Místy zcela opouští větší nadmořské výšky a táhne se přes poušť, pastviny i mokřiny. Stavitelé museli nalézt správné řešení pro překonání všech překážek, které se jejich dílu postavily do cesty. Plně se tak projevil stavitelský talent a um předků dnešních Číňanů.

Obvykle byla budována po stranách z velkých cihel a kamenných bloků, její výplň tvořila hlína a drcené kamení. Výška zdi dosahovala přibližně 10 metrů a byla dost široká pro čtyři jezdce na koni, tj. asi 4–5 metrů. V době válek umožňovala, aby voj- ská po ní pohodlně dopravovala potraviny,

zbraně a další potřeby. Na vnitřní straně zdi se stavěly kamenné schody a průchody, takže vylézt nahoru a slézt dolů bylo velmi pohodlné. V určitých úsecích se rozkládaly plošiny, případně stály strážné věže, sloužící jako skladiště pro zbraně, potraviny a útočiště pro odpočinek obránců. V čase bojů zde mohly stavět bunkry. Když nepřítel zaútočil, zapálil se na strážních věžích oheň a kouř rychle roznesl zprávu o útoku po celé zemi.

V současné době již Velká čínská zeď úlohu vojenského obranného prostředku neplní. Dodnes však působí na lidi silným dojmem. Její mohutnost, pevnost, zakomponovanost do krajiny, to vše zanechává v návštěvnických nesmazatelné stopy. Její monumentálnost je nezapomenutelná. Ve svých jednotlivostech i jako celek vzbuzuje pocit magického díla, vyvolávajícího hluboké umělecké a estetické okouzlení. Tato památka má nesmírnou historickou i turistickou hodnotu. V Číně tak dala vzniknout úsloví: „Kdo nezdolal Dlouhou zeď, není správný chlap.“

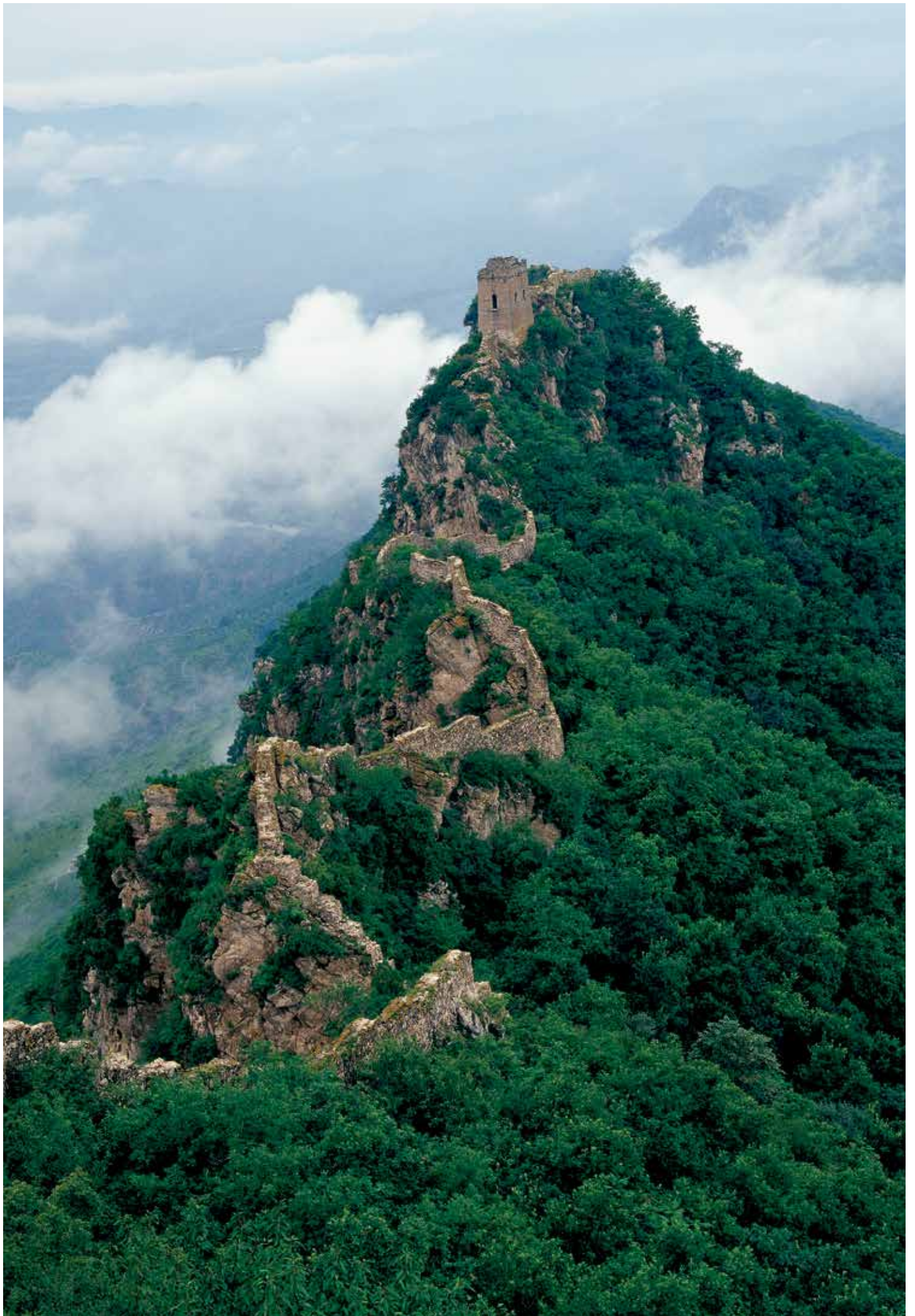
Mnohé úseky jsou dodnes dobře zachované, například Badaling, Simatai a Mutianyu poblíž Pekingu (Pa-ta-ling, S'-ma-tchaj, Mu-tchien-jü). Na východě končí zeď v průsmyku Shanhai (Šan-chaj), na západě v průsmyku Jiayu v provincii Gansu (Ťia-jü, Kan-su.)

POLOHA

Zeď prochází několika čínskými provinciemi. Hlavní větev se táhne od provincie Gansu až do provincie Hebei (Kan-su, Che-pej). V listopadu 2002 se Velká zeď v oblasti Jiumenkou v provincii Liaoning (Ťiou-men-kchou, Liao-ning) formálně stala součástí světového kulturního dědictví.

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1987**

Císařské paláce dynastie Ming a Qing v Pekingu a v Shenyangu

V Zakázaném městě v Pekingu sídlili čínští císaři mezi léty 1416–1911. Obrovský areál s 10 000 místnostmi vybavenými skvostným nábytkem a uměleckými díly, s výhledy do rozlehlých zahrad, svědčí o vysoké úrovni čínské civilizace v době dynastií Ming (1368–1644) a Qing (Čching, 1644–1911). S výstavbou sídla se začalo v roce 1406 pod vedením mladšího bratra druhého mingského císaře, stavělo se 14 let. Následně v průběhu přibližně 500 let až do pádu dynastie Qing roku 1911 v Zakázaném městě žilo a spravovalo stát dohromady 24 císařů. Vytvořili největší a nejzachovalejší architektonický komplex dřevěných budov na světě.

Zakázané město se rozkládá na ploše 72 000 metrů čtverečních. Od severu k jihu měří skoro jeden kilometr, od východu na západ dosahuje 800 metrů. Celý komplex je obehnan 10 metrů vysokou zdí, doplněnou na její vnější straně vodním příkopem 50 metrů širokým.

Celkové rozvržení, rozsah, styl výstavby, barvy dekorací a výzdoba odráží nadřazenost a vážnost císařské moci. Největší pozornost přitahují tři velké síně, jmeno-

vitě Taihedian (Tchaj-che-tien, Sín nejvyšší harmonie), Zhonghedian (Čung-che-tien, Sín střední harmonie) a Baohedian (Pao-che-tien, Sín zachování harmonie). V těchto místech vykonával císař politická rozhodnutí a důležité obřady.

Srdcem celého Zakázaného města je Sín nejvyšší harmonie, nejmajestátnější stavba celého areálu. Tvoří dominantu rozlehlého náměstí o rozloze 30 000 m², na okolní stavby se naskytá pohled z 8 metrů vysoké terasy z bílého kamene. Je to nejvyšší budova celého komplexu, její střecha se tyčí do výšky 40 metrů. Právě této síni vévodí císařův zlatý trůn.

V čínské kultuře drak symbolizuje císařskou moc (císař byl nazýván „Dračí syn“), vnitřní výzdoba Síně nejvyšší harmonie se proto opírá právě o symboliku draka – je v ní vyobrazeno téměř 13 000 těchto mytických tvorů.

V komplexu se zachovala celá řada vybrané architektury. Budovy se vrství za sebou. Říká se, že je v Zakázaném městě 9999 a půl budovy. Proč právě tolik? Podle dávné tradice má totiž palác mytického Nebeského císaře 10 000 místností. Pozemský císař, jakožto Syn Nebes, musel

pěstovat sebekázeň a uměřenost, takže nesměl překonat Nebeského císaře.

Zakázané město je tvořeno komplexem dřevěných staveb. Co se ochrany před ohněm týče, staří stavitelé tento problém pečlivě promysleli.

Areál se skládá z čtveřice atrií, jež z venku vypadají jako obyčejné budovy, uvnitř se však rozkládají rozlehlé kamenné plochy. Architekti tak vlastně pečlivě vybudovali protipožární zdi. V každém z dvorů v komplexu stála navíc bronzová nádoba, po celý rok naplněná vodou, jež mohla být v případě požáru využita k hašení. Každou zimu se vybíral sluha speciálně k tomu, aby u nádob topil, voda v nich nesměla zamrznout.

Císařský palác v Shenyangu z doby dynastie Qing sestává ze 114 budov a byl postaven v letech 1625–1783. Byl svědkem začátků vlády poslední čínské císařské dynastie předtím, než se její panovníci přestěhovali do Pekingu. Poté, co dynastie Qing dobyla čínské Centrální planiny (severní Čínu) a obsadila palác předchozí dynastie v Pekingu, změnila sídlo v Shenyangu na císařský palác vedlejšího hlavního města pro potřeby inspekčních cest na východ.

POLOHA

Zakázané město - císařský palác, jedna z nejznámějších památek země, vévodí centru hlavního města Číny. Druhé významné sídlo císařů se nachází v severočínské provincii Liaoning, ve městě Shenyang (Šenjang), v zachovalém starobylém centru z doby dynastií Ming a Qing. Na Seznam světového dědictví se dostal v rámci rozšíření v listopadu roku 2004.

ROK ZÁPISU: PROSINEC 1987

Mauzoleum prvního císaře dynastie Qin

V roce 221 před n. l. se Qin Shi Huang (Čchin Š'-chuang-ti) prohlásil za císaře říše, je považován za sjednotitele Číny. V jeho hrobce, náhodně objevené v roce 1974, se našly tisíce terakotových (typ pálené hlíny) figur bojovníků, koní, válečných vozů a zbraní. Tato terakotová armáda je jedinečným uměleckým dílem s velkým historickým významem. Císařská nekropole se nachází na ploše 5,6 km², při archeologických pracích bylo zatím vykopáno asi 8000 soch válečníků. Je zřejmé, že další sochy jsou pořád schovány pod nánosy půdy. V místě nekropole bylo v roce 1979 otevřeno muzeum.

Císař počal s výstavbou své hrobky ještě dříve, než sjednotil zemi. Na její budování využil práce 700 000 lidí z celé země. Výstavba trvala téměř čtyřicet let a v době císařovy smrti ještě stále nebyla zcela hotová. Čtvercová základna hrobky ve tvaru pyramidy o výšce 76 m měří od severu k jihu 350 metrů, od západu k východu má 345 metrů. Archeologové po bedlivém zkoumání zjistili, že v hrobce bylo pohřbeno na 500 osob doprovázejících zemřelého, a také budovatelé této stavby.

V minulých letech bylo v doprovodných hrobkách objeveno na 50 000 historických předmětů značného významu. Obrovskému zájmu se těší mimořádně cenné bronzové spřežení zdobené zlatými či stříbrnými ornamenty, objev z roku 1980. Všechny jednotlivé díly byly pomocí vyspělé technologie

mechanicky pospojovány do jednoho celku. I když celý povoz dosahuje pouze poloviční velikosti, velmi přesně a detailně imituje skutečný vzhled elegantního císařova vozu. Jak vyplývá z předmětů objevených ve vedlejších hrobkách i z historických zápisů, císař se domníval, že po své smrti bude dále vládnout. Tři roky po jeho smrti ale rolnické povstání vládu dynastie Qin svrhlo. Navzdory tomu však tato obrovská císařská hrobka, obsahující nesmírné množství cenných historických pokladů, nezanikla ani v průběhu dalších

2000 let a stala se tak pro současníky „přímým svědkem“ čínské historie.

Terakotová armáda bývá považována za osmý div světa. Postavy hliněných bojovníků jsou mohutné, dosahují výšky přibližně 1,8 m a vypadají tak věrohodně, jako by byly živé. Výraz každého vojáka je jedinečný, toho mohla dosáhnout jen mimořádná úroveň sochařského umění.

POLOHA

Terakotová armáda se utábořila na severním svahu hory Lishan (Li-šan). Najdete ji pět kilometrů východně od okresního města Lintong nedaleko města Xi'an v provincii Shaanxi (Lin-tchung, Si-an, Šen-si).

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1987**

Jeskyně Mogao

Jeskyním Mogao (Mo-ka) se někdy také říká Jeskyně tisíce Buddha nebo Dunchuangské jeskyně. Nachází se asi 25 km jihovýchodně od města Dunhuang (Tun-chuang) v provincii Gansu (Kan-su) na skalní stěně hory Mingsha (Ming-ša).

Na předměstí města Dunhuang se tyčí hora Mingsha. Strmý útes na jejím východním svahu měří od severu k jihu dva kilometry a vertikálně je rozdělen do pěti pater. Do stěny skalního masívu byl vytesán rozlehlý komplex svatyní a klášterů. Pohled na nespočet jeskyní nepravidelných tvarů zanechává v návštěvnických dojem velmi uspořádaného a působivého díla. Jsou to ony slavné tunchuangské jeskyně Mogao.

S hloubením jeskyní se začalo již v roce 366 n. l. Jak se střídaly dynastie, jejich počet neustále narůstal. V 7. století za dynastie Tang (Tchang, 618–907) počet buddhistických jeskyní přesáhl jeden tisíc, proto se jim rovněž říká Jeskyně tisíce Buddha.

Obrovský buddhistický klášterní komplex ležel na Hedvábné stezce, staré obchodní cestě spojující Čínu s Blízkým východem. Jeskyně jsou proslulé svou jedinečnou výzdobou sochami a rozsáhlými nástěnnými malbami. Zub času a ničivé lidské zásahy však vykonaly své, do současnosti se dochovalo pouze 500 jeskyní, přes 50 000 metrů čtverečních nástěnných maleb a přes 2 000 soch. Podoba soch, ztvárnění oděvů, ozdob a výrazů odráží specifika jednotlivých historických období.

POLOHA

Jeskyním Mogao (Mo-ka) se někdy také říká Jeskyně tisíce Buddha nebo Tunchuangské jeskyně. Nachází se asi 25 km jihovýchodně od města Dunhuang (Tun-chuang) v provincii Gansu (Kan-su) na skalní stěně hory Mingsha (Ming-ša).

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1987**

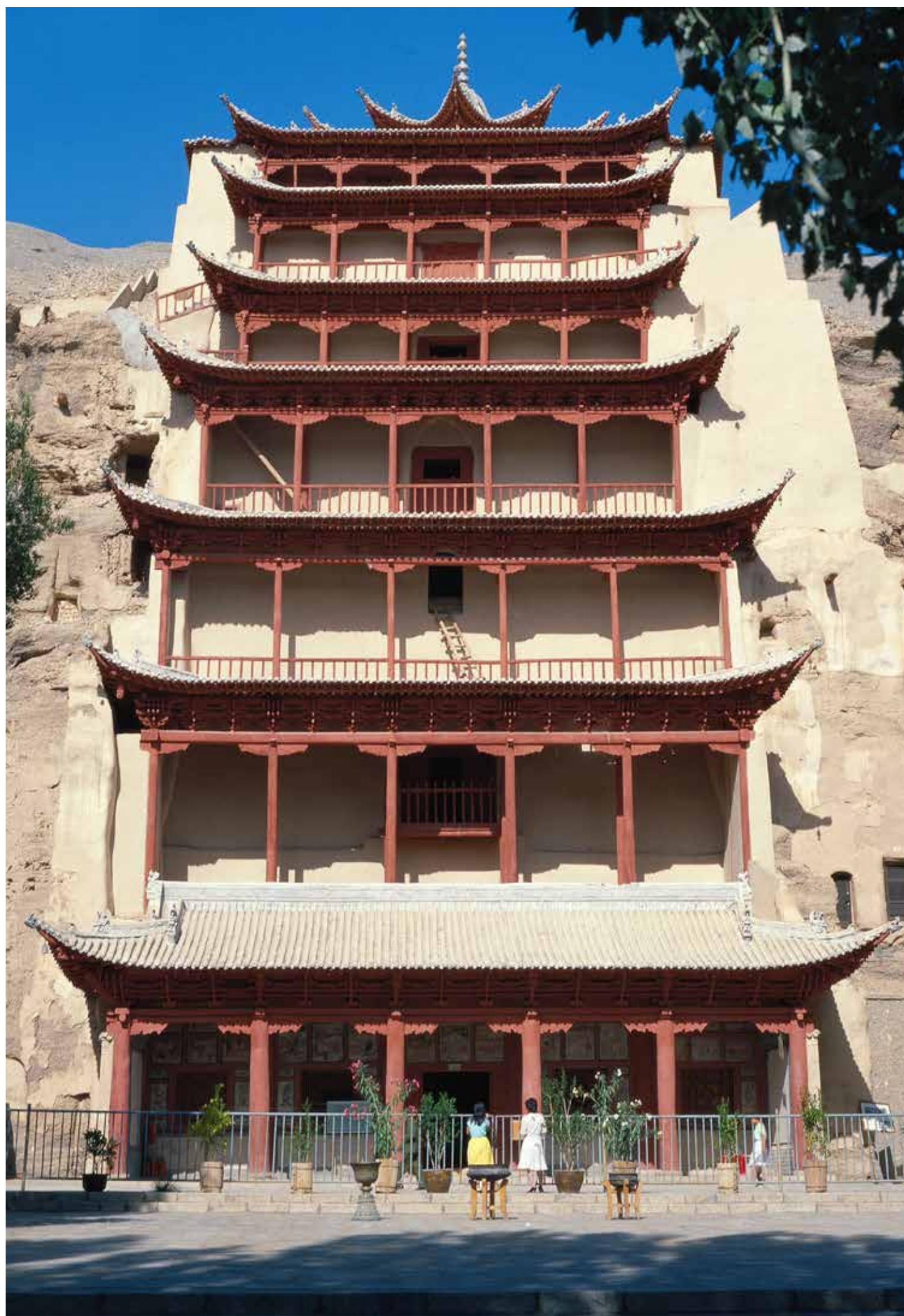
Nástěnné malby jsou rovněž úchvatné. Kdyby se postavily jedna vedle druhé, vznikla by téměř 30 kilometrů dlouhá galerie buddhistického umění. Obrazy znázorňují převážně postavy Buddha, bódhisattvů a božstev. Obrázkové knihy uložené v jeskyních ztvárňují rozličné příběhy ze suter, jiné náměty spojují historické postavy s náměty legend o buddhismu z Indie, střední Asie i Číny. Západní učenci nazývají dunhuangské nástěnné malby „knihovnou na zdi“.

Fantastický objev v roce 1990 odhalil tajnou místnost, nazvanou „jeskyně ukrytých svitků“. V nevelké jeskyni bylo nalezeno asi 50 000 pokladů: buddhistické svitky, dokumenty, vyšívané látky, obrazy a portréty Buddha na pevném hedvábí a další vzácné staré předměty. Dobavzniku těchto artefaktů

spadá do období mezi 4. a 11. stol. n. l. Zahrnuty jsou prakticky všechny oblasti života společnosti. Jejich obsah se dotýká historie, zeměpisu, politiky, národností, vojenství, jazykové kultury, umění, náboženství, medicíny, techniky a technologie Číny, střední a jižní Asie a Evropy. Tato jeskyně se proto označuje jako „encyklopedie starověké Číny“.

Jeskyně od začátku lákaly badatele z řady zemí celého světa. Z Dunhuangu neoprávněně odvezli na 40 000 svitků a mnoho cenných obrazů a soch. Tato krádež byla pro zdejší jeskyně těžkou ranou. V současnosti se dvě třetiny artefaktů nalézají mimo Čínu - v Anglii, Francii, Rusku, Indii, Německu, Dánsku, Švédsku, Koreji, Finsku, Americe a dalších

Naleziště pekingského člověka v Zhoukoudian

U vesnice Zhoukoudian byly objeveny pozůstatky jednoho z předků člověka. V roce 1929 zde vědci našli lebku hominida, který se již pohyboval na nohou a tvořil článek ve vývoji člověka mezi opicí a homo sapiens. Zapsané místo je nejenom výjimečnou připomínkou prehistorického obydlení Země, ale také příkladem vývoje člověka. V první polovině 30. let tady byly objeveny pozůstatky lidí žijících před 12–27 000 lety.

Zhoukoudian, označované jako domov tzv. pekingského člověka (*Homo erectus pekinensis*), leží 48 kilometrů jihozápadně od Pekingu na pahorku Dračí kost, na pomezí planiny a hornatiny. Vodní erozí vznikly ve vápencových skalách celé řady větších či menších krápníkových jeskyní. Právě v jedné z nich, ve 140 metrů hluboké jeskyni *Pithecanthropus*, byly v roce 1929 poprvé objeveny významné pozůstatky pralidí.

V roce 1921 se sem dostal švédský geolog a archeolog Johann Gunnar Anderson, tehdejší poradce báňské rady čínské vlády. „Tuším, že právě zde spočívají pozůstatky našich prapředků,“ řekl tenkrát. Jeho předtucha se potvrdila v roce 1926, kdy zde byly objeveny dva zuby pekingského člověka. Systematické výkopové práce započal v roce 1927 kanadský archeolog. V následujících deseti letech došlo k velice důležitým objevům. Zvláště v roce 1929 čínský archeolog Pei Wezhong našel vrchní část lebky. Tento objev Zhoukoudian proslavil po celém světě. Výkopové práce trvají již přes osmdesát let, archeologický průzkum

stále pokračuje. V rozsáhlé vápencové jeskyni se vykopalo přes 40 metrů, to je ale jen necelá polovina usazenin. Žádné jiné pozůstatky ze stejného historického období se s těmi z Zhoukoudian nedají srovnat. V *Pithecanthropus* se našlo mnoho druhů fosilií a kamenných nástrojů. V jeskyních Zhoukoudianu byly nalezeny i stopy užívání ohně.

Z restaurování vykopaných koster vyšlo najevo, že tělo a končetiny pekingského člověka byly obdobné trupu a končetinám moderního člověka. Pekingský člověk byl jen poněkud méně vzrostlý, temeno lebky měl nízké a ploché, nadočnicové oblouky výrazně vystupovaly a měl pokleslou bradu. Byl schopen vzpřímeně kráčet a kapacita jeho lebky představovala dvě třetiny kapacity lebky moderního člověka. Živil se především sběrem ovoce, listů, kořinek a hlíz, a také lovem jelenů a menších zvířat. Pro boj s přírodou se naučil dělat kamenné nástroje. V Zhoukoudian byly nalezeny nejkompletnější zkameněliny *homo erectus* na světě, které v paleoantropologickém bádání zaujímají nenahraditelné místo.

POLOHA

Pekingský člověk (*Homo erectus pekinensis*) pobýval kolem dnešní vesnice Zhoukoudian (Čou-kchou-tien), blízko Pekingu.

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1994**

Starobylý komplex budov v pohoří Wudang

Paláce a chrámy tvořící jádro této skupiny světských i sakrálních budov představují umělecké a architektonické skvosty dynastií Yuan, Ming a Qing (Jüan, Ming a Čching, 1271–1911). Budovy zdobí malebná údolí a svahy pohoří Wudang (Wu-tang). Architektonický komplex doplnil za vlády dynastie Ming v 14.–17. století původní taoistické budovy ze 7. století.

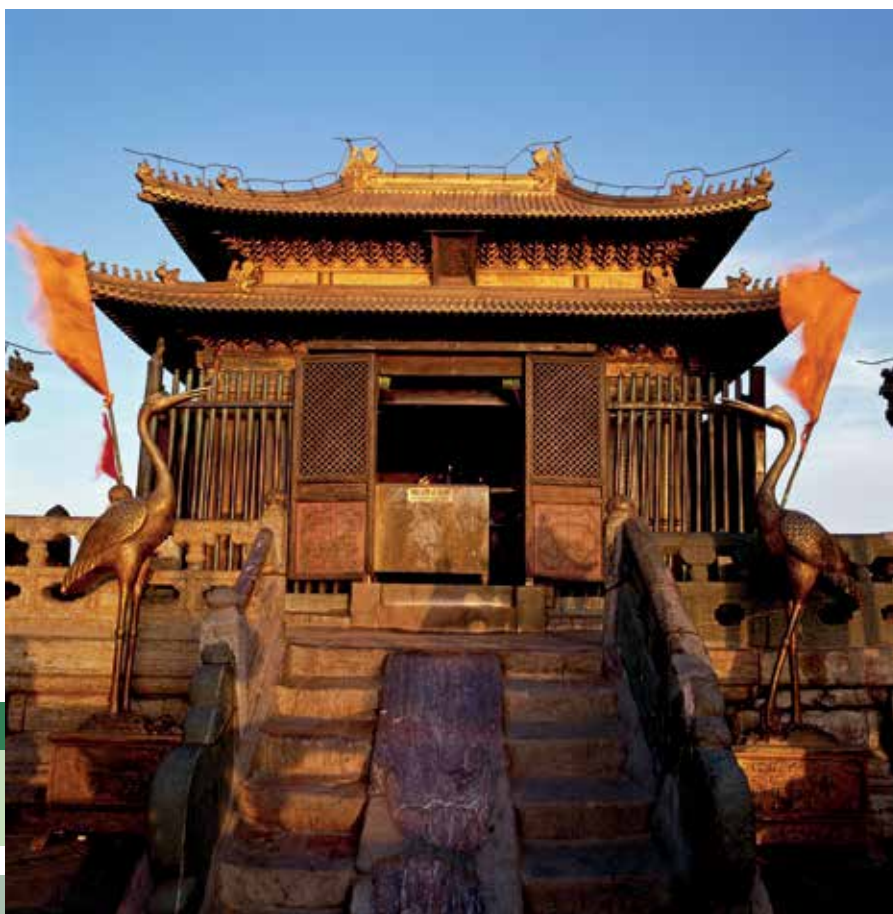
Období dynastie Tang (Tchang, 618–907) dalo vzniknout původním taoistickým chrámům. Svého vrcholu zdejší soubor chrámů a paláců dosáhl za dynastie Ming. Fungovala zde řada paláců, klášterů, chrámů a svatyní. Vznikly v době vlády císaře Zhu Diho (Ču Ti), který se rozsáhlou výstavbou chrámů a klášterů snažil propojit systém vlády s taoismem. Dodnes se dochovalo 53 starých budov a devět areálů. Jsou mezi nimi Zlatá svatyně a Starověká bronzová svatyně. Tyto stavby byly vyrobeny z bronzu v roce 1307. Nenechte si ujít císařský palác s kamennou zdí postavený v roce 1419, Palác purpurových nebes původně z 12. stol., přestavěný v 15. stol. a rozšířený v průběhu 19. stol., palác Nanyang z 12. a 13. století, chrám Fuzhe z 15. a 17. století a brána Zhishi Xuanyue z roku 1522, která je průchoďm do pohoří Wudang.

Stavby v pohoří Wudang jsou pozoruhodné mimořádně vysokou úrovní stavitelského umu, představují nejvyšší úroveň čínské architektury, které bylo dosaženo v průběhu téměř tisíce let. Tento mimořádně rozsáhlý a dobře zachovaný komplex taoistických staveb je důležitý hmotný pramen pro studium politických dějin a politiky rané dynastie Ming a pro studium dějin náboženství v Číně.

POLOHA

U města Danjiangkou shi v provincii Hubei (Tan-fiang-kchou š', Chu-pej).

ROK ZÁPISU: PROSINEC 1994

Historický komplex paláce Potala

Palác Potala, od 7. století zimní palác dalajlámy, je symbolem tibetského buddhismu a dalajlámovy role při tradiční správě Tibetu. Podle historických pramenů se s jeho budováním začalo v 7 století za panování tibetského krále Songcankampy. V té době se nazýval Palác Červené hory. Majestátnou budovu z vnějšku obklopovala trojice zdí, a uvnitř se nacházelo na 1 000 komnat. Potala byla politické centrum Tibetského království. V 9. století se Tibetské království rozpadlo a na dlouhou dobu upadlo do chaosu. Palác Červené hory postupně chátral. Od roku 1645 byla na popud 5. dalajlámy zahájena jeho opětovná výstavba. Hlavní stavební práce trvaly asi padesát let, později probíhaly další rozšiřovací projekty a celková doba výstavby se protáhla na 300 let.

Palác stoupá po celkem 13 patrech do výšky 100 m. Palácová konstrukce je ze dřeva a kamene, vnější zeď je vytvořená ze žulových kamenů. V nejtlustším místě dosahují zdi šířky pěti metrů a základy jsou vsazeny do skály. Do spár ve vnější části zdi bylo nalito železo, aby se posílila jednotnost budovy a zvýšila se odolnost proti zemětřesení. Zlatá střecha je vyzdobena zlatými buddhistickými sloupy, což velmi důmyslně vyřešilo problém úderů blesků. Během několika set let Potala obstála ve zkoušce řady zemětřesení a zásahů bleskem, ale přesto se stále vzpřímeně tyčí vzhůru, pevná jako skála.

Potala sestává z Bílého paláce na východní straně (místo, kde bydlel dalajláma), Červeného paláce v prostřední části (buddhistický chrám a Síň pagody duše)

a bíle zbarvených příbytků mnichů na straně západní.

Na přední straně Červeného paláce se rozkládá prostorná zděná plocha, která byla využívána během náboženských svátků k vyvěšování obrovských tapiserií s buddhistickou tematikou. Jádrem komplexu Červeného paláce je Síň pagody duše a řada dalších buddhistických svatyní. Nejvýbranější je přitom právě Pagoda duše, vystavěná pátým dalajlamou Lozangem

Gjamccho. Pagoda je téměř patnáct metrů vysoká, její základna je čtvercová a vršek kulatý. Dělí se na tři části (základnu, tělo - láhev a vrchní část). V láhvi jsou přechovávány kosti 5. dalajlámy, květiny, vonné esence a další předměty náboženského uctívání. Tělo pagody je obaleno zlatým plátem, na nějž bylo použito 3724 kilogramů zlata. Na výzdobu bylo dále použito na 15 000 kusů různých vzácných drahokamů - diamantů, smaragdů, nefritu, perel, achátů a dalších. Ve spodní části lze vidět

POLOHA

Palác Potala je dominantou města Lhasa v Tibetu. Blízké kláštery Džókhang a Norbulingka byly na Seznam světového dědictví zařazeny v listopadu 2000 a v prosinci 2001.

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1994**

řadu buddhistických nástrojů a předmětů pro obětní rituály. Pagoda se nachází ve Velké západní síni, což je největší prostor v Červeném paláci. Stojí v ní 48 dřevěných sloupů, řada dřevěných soch Buddhů, lvů, slonů a dalších zvířat.

Během výstavby paláce v 17. století a při následném rozšiřování vytvořili nejlepší tibetští malíři obrovské množství bohaté a velice elegantní výzdoby nástěnných maleb. Malé i velké síně, vestibuly, chodby a točité schody jsou hustě pokryté nástěnnými malbami s nepřehledným množstvím motivů. Zobrazeny jsou příběhy historických postav, Buddhy, ale i motivy z architektury, lidových zvyků, sportu a zábavy.

V Potale je dosud uschováno skoro 10 000 svitků ze 17. stol., velké množství kamenných, dřevěných i hliněných soch, jakož i řada buddhistických sůter, tibetských koberec, keramiky, nefritových předmětů a dalších tradičních tibetských uměleckých

a řemeslných předmětů. Představují obrovskou uměleckou a dokumentační hodnotu.

Potala se coby „Perla střechy světa“ stala světoznámou díky svému celkovému vzhledu a znamenité architektuře. Ztělesňuje úspěch tibetského stavitelství, řemeslnou zručnost a umění při tavení kovů, malbě a sochání. Svě uplatnění při výstavbě našly důmyslné starodávne tibetské, čínské i mongolské technologie.

Palác Norbulingka, někdejší dalajlámův letní palác, byl postaven v 18. století a je rovněž klenotem tibetského umění. Krása a originalita jeho tří paláců bohatě zdobených ornamenty harmonicky ladí s okolní přírodou.

Chrám Džókhang byl postaven za vlády krále Songsten Gampo (639–647) na oslavu jeho svatby s čínskou princeznou Wencheng z dynastie Tang (Tchang, 618–907), vyznačující buddhismu. Princezna Wencheng si

vybrala Džókhang pro uložení nejsvětějšího a nejvíce uctívaného obrazu Buddhy Šákjamuniho v Tibetu. Džókhang nenáleží k žádné jednotlivé sektě buddhismu. Proto se sem přijíždějí poklonit příslušníci všech sekt z celého Tibetu i vyznavači přírodního náboženství bon. Za vlády Pátého dalajlamy v 17. století byl Džókhang značně rozšířen. Existuje v něm vnitřní poutní okruh, po kterém se jde po směru hodinových ručiček. Velmi zajímavý je výhled ze střech chrámu, odkud jsou z ptáčích perspektiv vidět modlíci se poutníci před hlavním vchodem, ale také v dále na kopci palác Potala se svými zlatými střechami.

Mnoho částí Potaly vznikalo v rozličných obdobích, všechny stavební práce však dokonale využívaly tvar horského povrchu, díky čemuž celý palác získal nesmírně majestátní vzhled a kompaktnost. Bráno měřítky architektonické estetiky je umělecká úroveň Potaly nadmíru vysoká.

Qufu - chrám, hrob a rodné sídlo Konfucia

Chrám, hrob a rodné sídlo Konfucia, velkého filozofa, politika a vzdělávatele z 6.–5. století před n. l., se nachází ve městě Qufu. Původní chrám z roku 478 před n. l. byl zničen a na jeho místě vznikl další, který se během času rozrostl na rozlehlý komplex. Z původně malého domu Konfuciovy rodiny se v průběhu staletí stala velká rezidence, z níž se do dneška dochovalo 152 budov. Na rodinném hřbitově se nachází hrobka velkého filozofa a pozůstatky jeho asi 100 000 potomků. Celý komplex v Qufu si díky péči čínských císařů za posledních více než 2000 let zachoval svůj vysoký umělecký a historický charakter.

Konfuciův chrám dostal přezdívku Nej důležitější chrám v Číně a je největším a nejvýznamnějším místem Konfuciova

kultu v zemi. Roku 478 před n. l., druhý rok po Konfuciově smrti, nechal král státu Lu jeho dům přebudovat na chrám, uvnitř dal vystavit Konfuciovy předměty denní potřeby a jeho věci na vykonávání rituálů. Každoročně zde pak byly prováděny oběti. V té době měl Konfuciův chrám pouhé tři místnosti, ale jak se konfucianismus později stával dominantní kulturou Číny, byl chrám císaři rozšiřován, až se nakonec proměnil v architektonický komplex velkého rozsahu.

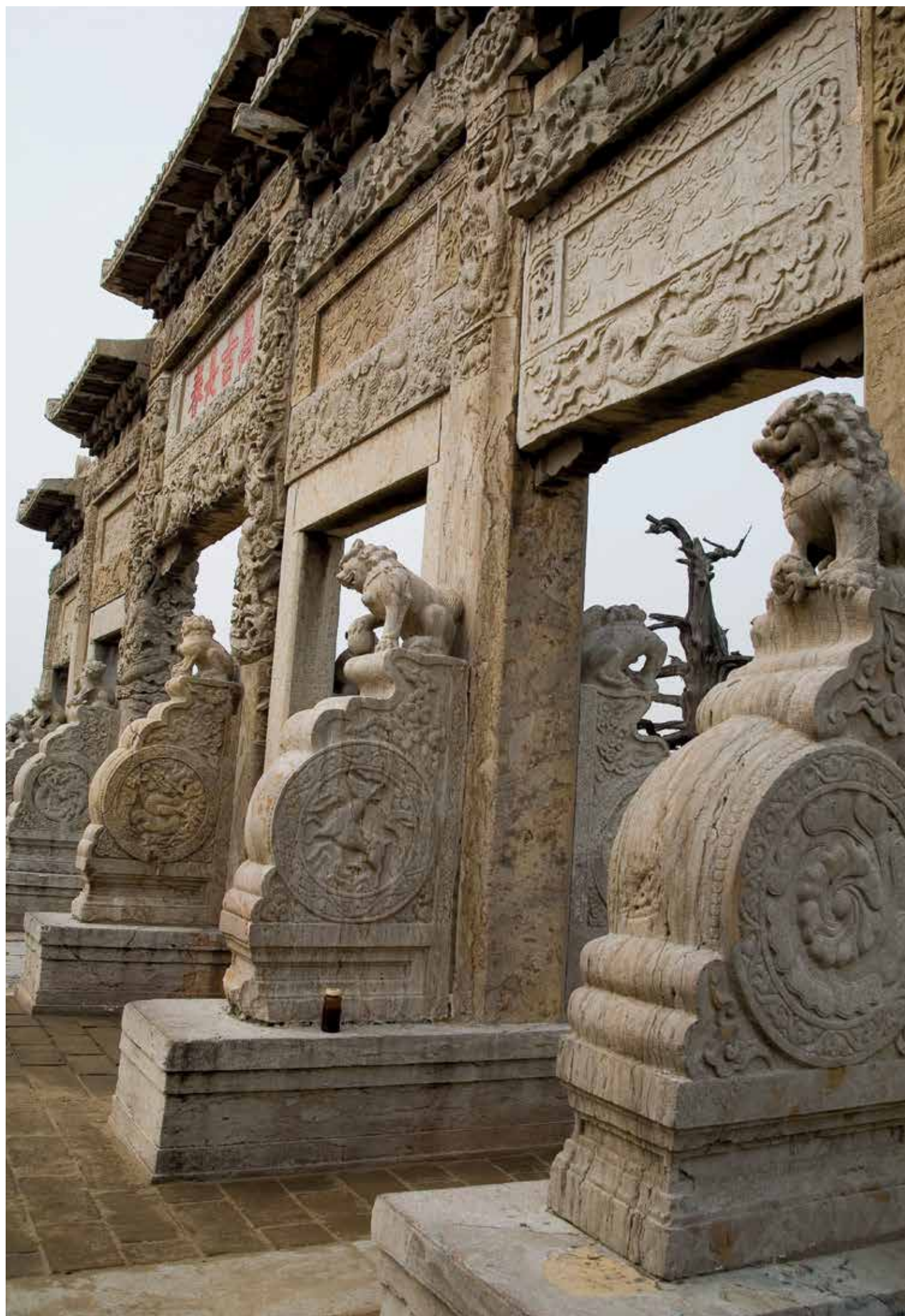
Podoba a rozsah chrámu, jak jej známe dnes, byla vytvořena na počátku 18. stol., kdy byly na příkaz qingského císaře Yongzhenga (Jung-čeng) provedeny rozsáhlé rekonstrukční práce. Celá stavba chrámu proběhla v souladu s nejvyššími standardy na stavby feudální společnosti a jeho struktura je totožná s císařskými paláci. Impo-

zantní symetrická kompozice se podřizuje přísnému řádu. Hlavní budovy v chrámu jsou soustředěny na severojižní ose, přidružené budovy se nalézají po pravé a levé straně hlavních budov.

Konfuciův chrám sestává z devíti hlavních chrámových budov, devíti vstupních dvorů, jeho hlavní síň je široká devět kaijianů (tradiční čínská jednotka vzdálenosti, 9 kaijianů je přibližně 20 metrů). Číslo devět je nejvyšší číslo prvního řádu a ve feudální společnosti jeho využití příslušelo výhradně císaři, zejména v architektuře. Pokud někdo mimo císaře používal číslo devět, byl to důvod pro uložení trestu smrti. Konfuciův chrám je však výjimkou.

Stejně je tomu tak i s počtem bran. Pět bran před hlavní síní chrámu, podle feu-

dál ní etikety výsada pro stavby využívané císařskou rodinou, je povoleno mimořádně pouze Konfuciovu chrámu.

Síň velkého úspěchu, srdce Konfuciova chrámu o výšce 30 metrů, se do daleka skví střechou pokrytou zlatě se lesknoucími žlutými taškami. Působivá, překrásná budova dýchá slavnostní atmosférou. Pro svou skvostnost požívá výsady srovnatelnosti se Síní nejvyšší harmonie v Zakázaném městě. Patří mezi „Tři hlavní starobylé síně Číny“.

Sloupy v Síní působí majestátně, řezba v kameni je velmi elegantní. Motivy na sloupech se neopakují, každý je originál. Jsou nádherné a patří mezi poklady staročínské sochařství. Dokonce i dračí sloupy v Zakázaném městě se ve srovnání s těmi v chrámu zdají být méně elegantní.

Chrámy je domovem pro jednu z největších sbírek stél v Číně. Přes 2000 starých stél vznikalo v dobách různých dynastií. Přes padesát z nich pochází z rukou sa-

motných císařů, což dobře ilustruje postavení konfucianismu ve feudální společnosti. Konfuciovo sídlo se nachází hned u chrámu. Žili zde potomci Konfuciovy první manželky. Stavělo se za songské éry (960–1279) a dnes přináší typickou ukázkou panských staveb aristokratických vlastníků půdy – statkářů. Z celkového hlediska je sídlo velmi specifické; jeho přední část sloužila k veřejným záležitostem, zadní zase byla vyhrazena pro každodenní soukromý život. Síně mají podobu charakteristickou pro mingské a qingské úřední budovy.

Konfuciův háj je hřbitovem filozofa a jednoho tisíce příslušníků a potomků jeho rodinného klanu. V současnosti nejstarší a nejrozsáhlejší rodové pohřebiště o rozloze větší než dva kilometry čtvereční bylo pro účely pohřbů využíváno po dobu přes 2500 let. Za tu dobu bylo osazeno na 5000 náhrobních kamenů a pamětních desek s vyrytými nápisy, jež pocházejí z doby dynastie Han (206 před n. l. až 220 n. l.) i z dob pozdějších.

Konfuciův chrám zabírá od severu na jih délku přes jeden kilometr, jeho rozloha činí 100 000 m² a nalézá se v něm téměř 500 místností. Hned po Zakázaném městě v Pekingu je to druhý největší celek dochované staré architektury. Bývá považován za typický příklad starých velkých chrámů.

Konfuciův chrám, sídlo a háj se cení jako světově proslulá místa, a to nejen pro své kulturní bohatství, ale rovněž pro velmi ceněné a vzácné dědictví přírodní. Přes 17 000 starobylých stromů poskytuje stín celému areálu. Stromy jsou cenným materiálem pro výzkum klimatologů a botaniků.

POLOHA

Město Qufu, provincie Shandong (Čchü-fu, Šan-tung).

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1994**

Národní park Lushan

Národní parku hory Lushan (Lu-šan) v provincii Jiangxi je jedním z duchovních center čínské civilizace. Buddhistické a taoistické chrámy spolu s konfuciánskými památkami jsou rozesety po okolní přírodě a tvoří nádherný pohled, který inspiroval nespočet čínských umělců.

Národní park Lushan se rozkládá na území 302 km² a jeho nejvyšší vrchol Hanyang dosahuje výše 1474 mn. m. Pohoří Lushan, na severu ohraničené Žlutou řekou a na jihu jezerem Poyang (Pcho-jiang), je dominantou výjevu s řekami, kopci a jezery. V národním parku Lushan je rozeseto přes 200 historických budov. Komplexy modliteben byly mnohokrát přestavěny a rozšířeny, sloužily jako mís-

to pro studijní a náboženské účely. Za návštěvu rozhodně stojí buddhistický chrámový komplex Východní háj, jehož výstavbu započal Huiyuan (Chuej-jüen) v roce 386, pagoda Západního háje, která se začala stavět kolem roku 730, chrám Jednoduchosti a míru postavený za dynastie Tang (Tchang, 618–907) jako úložiště taoistických spisků a akademie Jeskyně bílého jelena, původně založená roku 940 a obnovena ve 12. století za dynastie Song, když neokonfuciánský filozof Zhu Xi (Ču Si) podnítil šíření Konfuciova učení o politice a etice.

Další důležité památky jsou kamenný most bez opěrných bodů uprostřed, most Guanying z roku 1015, a přes 900 nápisů na útesech a kamenných destičkách. V této lokalitě si v 19. a 20. století činští

i zahraniční návštěvníci postavili asi 600 vil. Tou dobou byl totiž Lushan oblíbeným letoviskem a v 30. a 40. letech 20. století to bylo úředně uznané letní hlavní město Čínské republiky (dnešní Taiwan).

Kulturní rozvoj a politické události v pohoří Lushan v průběhu věků značně ovlivnily čínskou historii. Hora Lushan má významné postavení v čínských dějinách, zažila i éru kulturního centra jižní Číny.

POLOHA

U města Jiujiang, provincie Jiangxi (Tiou-fiang, Tiang-si)

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1996**

Chengde - horské letovisko a okolní chrámy

Horské letovisko Chengde, později také císařský letní palác, bylo postaveno mezi lety 1703–1792. Vznikl obrovský palácový komplex s administrativními a sakrálními budovami. Chrámy jsou přehlídkou různých architektonických slohů. Císařské zahrady harmonicky ladí s okolní přírodou, jezery, pastvinami a lesy. Komplex nebývalé estetické hodnoty zažil také jako svědek poslední fáze vývoje čínské feudální společnosti.

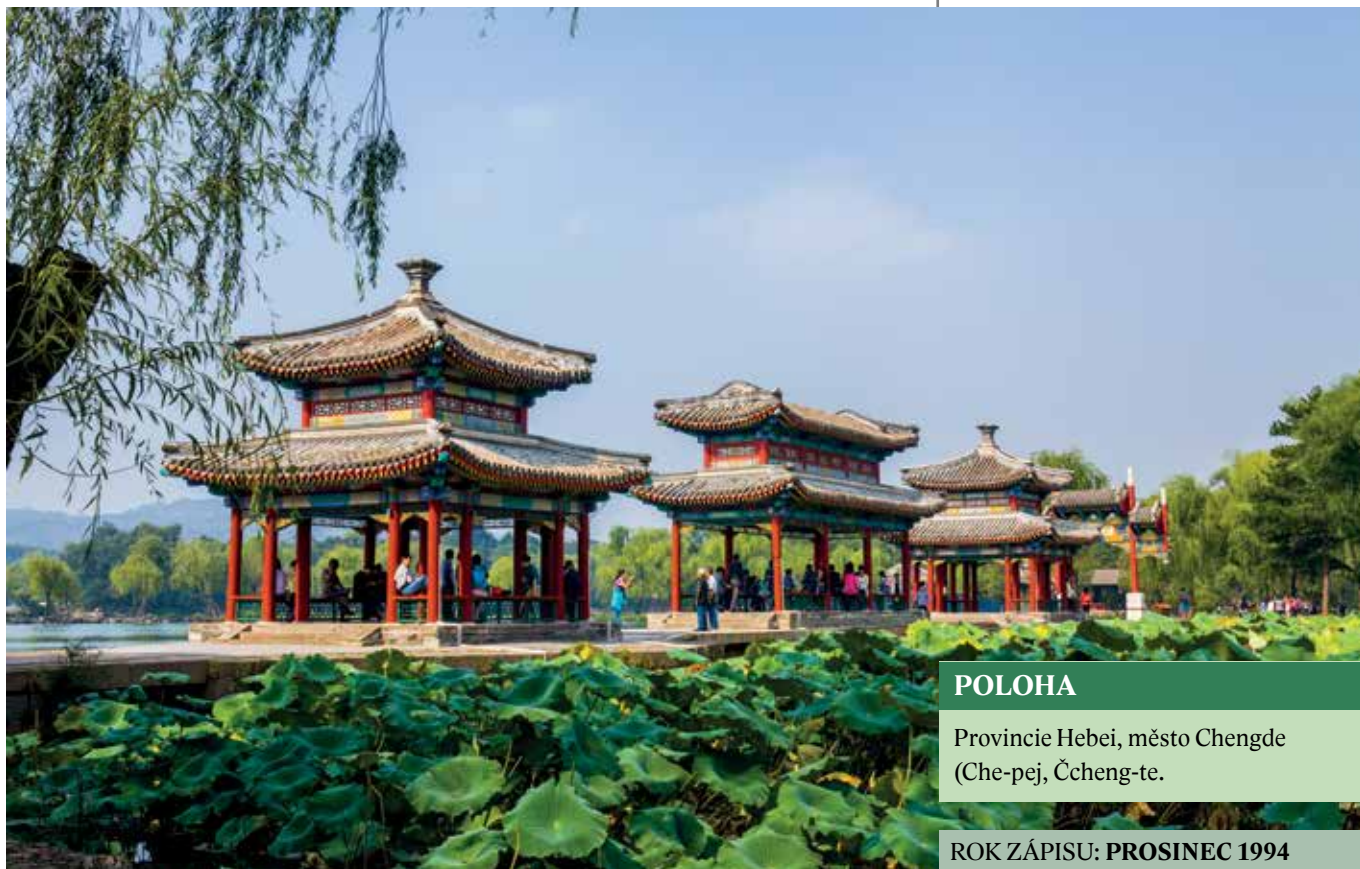
V kopcích a horách severně a východně od císařského paláce a přilehlých zahrad se nachází dvanáct císařských chrámů. Některé z nich byly postaveny v architektonických slozích národnostních menšin. Sloužily k posilování vztahů s těmito menšinami a k obraně horského letoviska. Každé léto a na podzim se zde císaři dynastie Qing (Čching, 1644–1911) včetně

věhlasných císařů Kangxiho a Qianlonga (Kchang-si, Čchien-lung) zabývali vojenskými a vládními záležitostmi a přijímali vůdce skupin etnických menšin a diplomatická poselstva z okolních zemí. Každý podzim císaři vyráželi na sever zúčastnit se pravidelného podzimního lovu v Mulan. Horské letovisko a přilehlé chrámy v Chengde jsou klasickým mistrovským dílem čínské palácové a sakrální architektury a zahradnictví. Organizace území horského letoviska se řídí podle topografie okolní krajiny a vodních prvků. Přirozené a harmonické rozmístění vychází z tradiční čínské geomancie fengshui (feng-šuej). Na rozvoji tradice císařských zahrad se významně podílí integrace prvků architektonického umění a kultury národností Han, Mongolů a Tibetanů.

Lidmi vytvořená krajina horského letoviska a okolních chrámů se dokonale dopl-

ňuje s okolím Chengde, třeba s pískovcovými horskými stěnami. Letovisko v Chengde, představitel starobylého čínského zahradnictví a organizace zahrad, ovlivnilo Evropu a hrálo významnou roli v dějinách světového zahradnictví 18. století.

Horské letovisko se svými paláci, zahradami a chrámy rozestřetími po okolí představuje největší dochovanou palácovou a chrámovou oblast v Číně. Rozkládá se na celkové rozloze 611,2 hektarů. Chengde sloužilo jako základna k posílení správy příhraničních oblastí 350 kilometrů severně od Pekingu nedaleko lovecké oblasti Mulan. Ve zdejších kulisách se odehrála řada historických událostí, dochované památky a předměty byly svědkem upevnění a rozvoje Číny jakožto jednotného mnohonárodnostního státu.

POLOHA

Provincie Hebei, město Chengde
(Che-pej, Čcheng-te.)

ROK ZÁPISU: PROSINEC 1994

Lijiang - staré město

Staré město Lijiang (Li-fiang) je charakteristické svým dokonalým splynutím s územím, na kterém vzniklo. Ducha města dotvářejí půvabné horské scenerie a početné říčky a prameny. Pro jeho architekturu je typické míšení prvků různých kultur, které se zde v průběhu staletí setkávaly. Starý vodovodní městský systém funguje dodnes.

Velmi dlouhá historie starého města Lijiang se podepsala na jeho celkově prostém vzhledu a příjemně asymetrickém půdorysu. Město si zachovalo svůj původní vzhled.

Lijiangské staré město se nalézá v autonomním okrese Naxi (Na-si) v západočínské provincii Yunnan (Jün-nan). Jeho výstavba započala v době konce

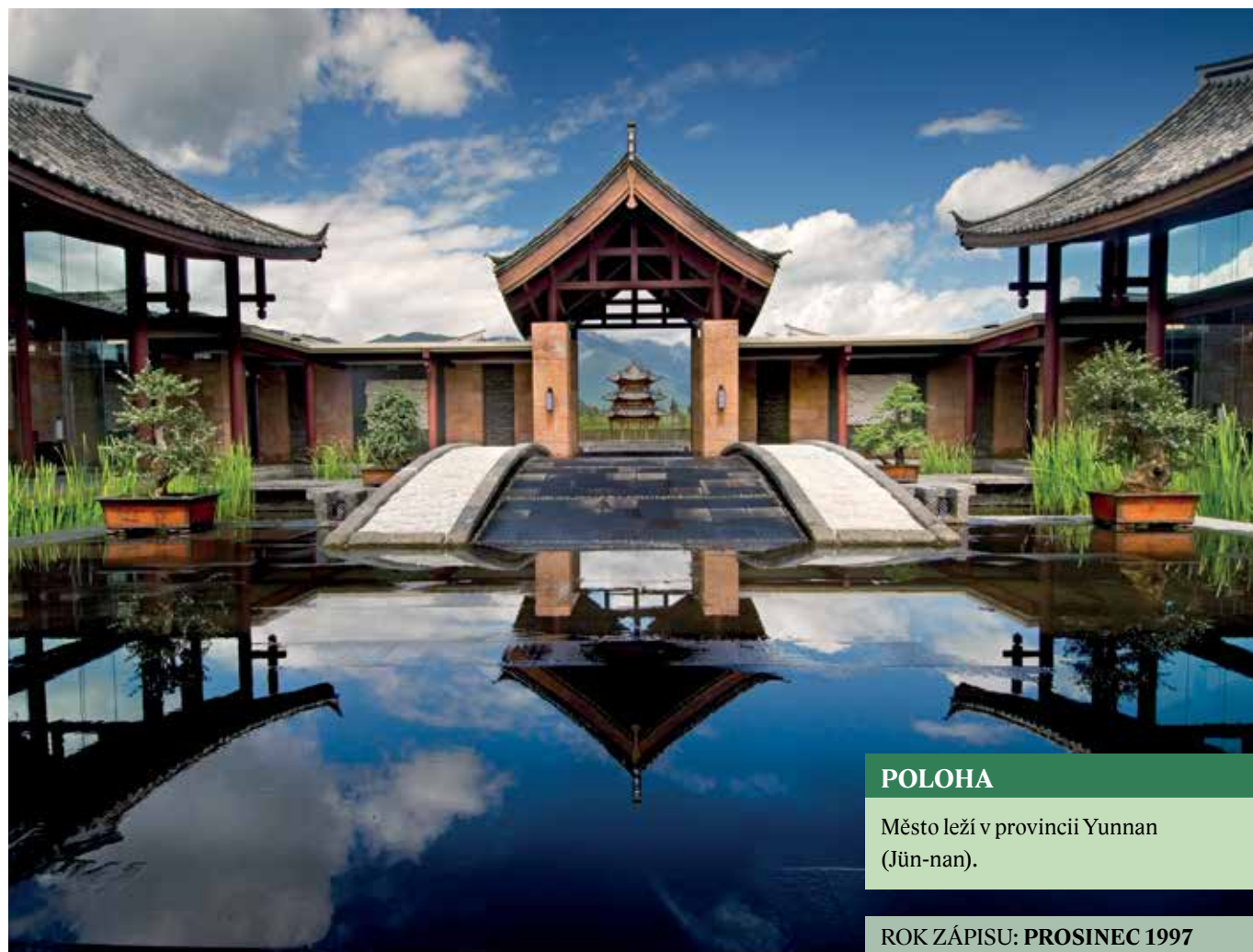
dynastie Song a počátku dynastie Yuan (tj. ve 13. stol. n. l.). Město zabírá na yunnansko-guizhouské planině v nadmořské výšce 2400 metrů rozlohu 3,8 kilometrů čtverečních. Již od pradávna bylo široko daleko známé jako obchodní a strategicky významné město.

V současnosti přebývá ve starém městě na 6200 domácností a přes 25 000 lidí. Převážnou většinu tvoří příslušníci národnostní menšiny Naxi; přes 30 procent z nich se stále věnuje tradiční rukodělné výrobě měděných a stříbrných předmětů, práci s kožešinami a kůžemi, tkaní a výrobě alkoholu.

Uličky starého města, lemované říčkami a horami v pozadí, jsou vydlážděny načernalými kameny, jejich povrch odvádí

vodu při dešti a za suchého období se nepráší. Překrásné přírodní vzory na kamenech přitahují oči chodců a přispívají k nádherné atmosféře města. Ulici Sifang (S'-fang), ležící v centru města, je možné označit za prototyp všech starých uliček.

Přes říční systém Nefritové řeky ve městě vede 354 mostů. Připadá tak průměrně 93 mostů na kilometr čtvereční. Mosty se liší konstrukcemi i tvary, poměrně známé jsou most Zeleného zámku, most Velkého kamene, most Mnohosti, most Jižní brány, Sedlový most nebo most Lidskosti a dlouhověkosti. Většina z nich byla postavena během dynastií Ming a Qing (v 14. až 19. stol. n. l.) Největší pozornost si zasluhují mosty na ulici Sifang a 100 metrů na východ situovaný most Velkého kamene.

POLOHA

Město leží v provincii Yunnan (Jün-nan).

ROK ZÁPISU: PROSINEC 1997

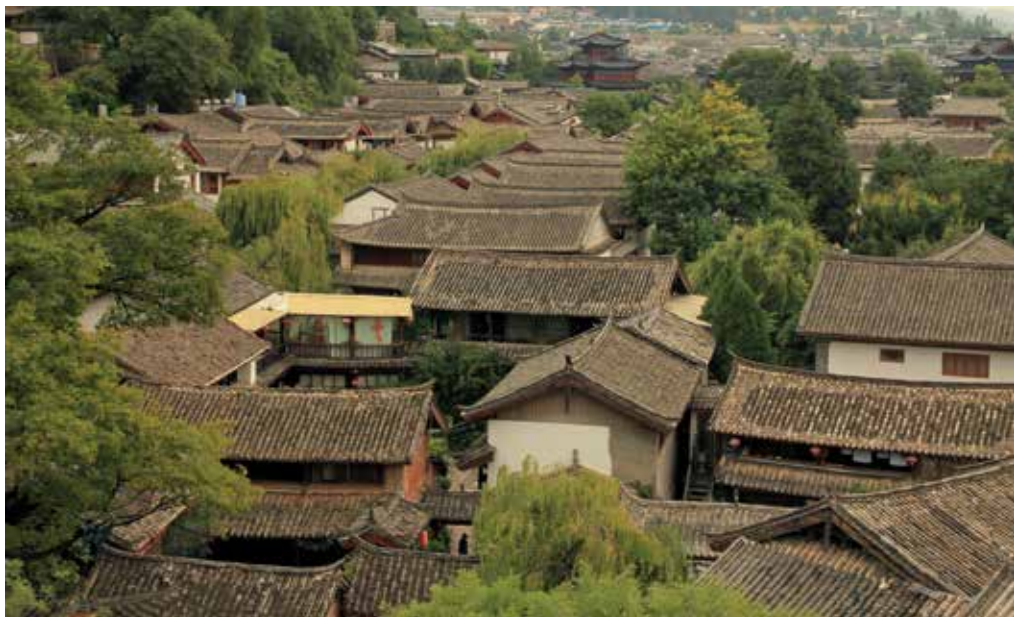
Ve starém městě leží dvůr Mu, původní sídlo dědičného úřadu klanového vůdce rodu Mu. Vzniklo za dynastie Yuan (1271–1368 n. l.), budova byla roku 1998 přestavěna na Muzeum starého města. Bývalá rezidence zabírá rozlohu 46 akrů a nachází se v ní 162 pokojů. Mezi vzácné artefakty patří jedenáct horizontálních desek s nápisy, dary rodu Mu od čínských císařů. Nápisy na deskách dokumentují historii vzestupů a pádů rodu Mu.

V chrámu Fuguo (Fu-kuo) se nalézá Věž pěti fénixů, postavená v 29. roce mingské éry Wanli (1601 n. l.). Dosahuje výšky dvaceti metrů. Své jméno dostala pro svůj tvar, prý připomíná pět poletujících barevných fénixů. Strop ve věži pokrývají půvabné malby. Věž pěti fénixů, vzácný poklad světové architektury, v sobě spojuje prvky umění hanského, tibetského a naxijského architektonického stylu.

Architektonický komplex residencí Baisha (Paj-ša) leží osm kilometrů severně od centra starého města. V době Songů a Yuanů (960–1368) hlučel životem politického, ekonomického a kulturního centra lijiangské oblasti. Na lichoběžníkové náměstí ze severní strany přitéká pramen, který pak čtyřmi uličkami z náměstí vytéká do všech stran a dodává náměstí zvláštní, neobvyklý ráz.

Rezidenční oblast Shuhe (Šu-che) se nachází čtyři kilometry severozápadně od středu města. Bývalo to tržiště na periferii. Zdejší domy vynikají svou pozoruhodnou asymetrickostí, vzhledem napodobují domy na ulici Sifang. Středem protéká říčka Zeleného draka překlenutá mostem stejného jména, postaveným za dynastie Ming (1368–1644). Dávná historie vytvořila dodnes největší klenutý kamenný most v Lijiangu.

Lijiangské domy v sobě spojují esenci kultur národností Han, Dai, Yi (Chan, Taj, Ji) a Tibetanů. Nepřehlédnutelně se v nich odráží jedinečnost a smysl pro nedbalou eleganci menšiny Naxi. Pestrá kultura této menšiny otiskla do tváře města výrazné rysy. Město na oplátku odráží, její prosperitu a rozvoj a zachovává tak důležitý historický materiál pro její dokumentaci.

Starobylé město Pingyao

Pingyao (Pching-jao) je výjimečně dobře zachovaným tradičním čínským městem ze 14. století. Obzvláště zajímavé jsou bankovní budovy. Pingyao bylo v průběhu 19. a 20. století střediskem bankovníctví. První výstavba zde započala přibližně v 9. stol. př. n. l. na zhruba čtvercovém půdorysu. Město se tehdy rozkládalo na ploše okolo 2 km².

První hliněné hradby kolem Pingyaa byly poprvé vztyčeny před 2800 lety. Roku 1370 n. l. doznaly hradby přestavbu z cihel a kamenů a od té doby byly neustále posilovány. V této podobě obkružují město dodnes v délce přes 6 kilometrů. Ochranu poskytovala jejich výška 12 metrů, přístup do města zajišťovalo 6 bran. Hradby mají tvar želvy: příkop u jižní brány symbolizuje želví hlavu, dvě studny představují její oči. Severní brána je jako želví ocas. Tam

se nachází nejnižší položené místo celého města, odkud z něj odtékala voda. Želva je v čínské kultuře symbolem dlouhého života. Tvar městských hradeb tak vyjadřuje touhu starého čínského obyvatelstva propůjčit si od želvy její duchovní sílu. V Pingyau, pevném jako kámen, je tato síla navěky ztělesněna.

Hlavní ulice v centru města se jako podle pravítka táhnou od severu na jih. Ostatní ulice jsou spolu symetricky propojeny a dávají městu pevný řád. Všechny domy v Pingyau vypadají navenek jako identické komplexy budov s dvory. Domy jsou ze zelenomodrých cihel s šedými taškami. Tvary jsou symetrické. Všechny dvorce jsou od okolního světa odděleny zdí, která dosahuje výšky 7-8 metrů. Nejvýraznější specifikum pingyaoských obytných dvorů spočívá v tom, že jejich hlavní místnosti si zachovaly tvar připomínající jeskynních

obydlí, typických pro oblasti severozápadní Číny. Delikátně vyvedené dřevorezby, rytiny v cihlách a papírové vystřihovánky v oknech jim dodávají venkovskou atmosféru.

Do současnosti se v Pingyau dochovalo na 4000 starých obydlí, většinou postavených za dynastií Ming a Qing (1368–1911). Čtyři stovky těchto domů vydržely ve velmi dobrém stavu. Je to nejlépe historicky dochovaný obydlý celek v Číně. Ve městě dodnes existuje architektonický kom-

Hlavní budovy dnešního Pingyaa pocházejí z doby přibližně před 600 lety. Městské hradby, ulice, obytné domy, obchody a chrámy jsou ve velmi dobrém stavu. Pingyao je živoucí muzeum mingské a qingské architektury (1368–1911).

plex šesti chrámů. Ulice po obou stranách lemované původními starobylými obchody zachovávají atmosféru a vzhled rušného a prosperujícího tržního města z doby posledních dynastií.

Pingyao rovněž zastává významnou pozici v dějinách čínského moderního bankovníctví. V roce 1824 zahájila činnost první čínská směnárna, nazvaná Rishengchang (Ž'-šeng-čchang) neboli Vycházející slunce prosperity. Zdejší směnky změnily tradiční systém plateb v hotovosti. Směnárna pak rozšířila svou působnost nejen po celé Číně, ale i do Japonska, Singapur, Ruska, proto se jí říká „první směnárna na světě“.

Dnešní Pingyao je stále okouzující. Městské hradby rozdělují současné okresní město na dva zcela odlišné světy. Uvnitř hradeb se nacházejí uličky, řady obchodů a městské domy ve své šestset let staré podobě; vně hradeb žije takzvané Nové město.

POLOHA

Střed provincie Shanxi (Šan-si)

ROK ZÁPISU: PROSINEC 1997

Klasické zahrady v Suzhou

Devět zahrad v historickém městě Suzhou (Su-čou) je dokonalým příkladem klasického čínského zahradnictví, které usilovalo o vytváření miniaturních kopií skutečné krajiny. Klasické zahrady v Suzhou byly vytvořeny v průběhu 11. až 19. století a odrážejí metafyzický význam přírodní krásy v čínském umění.

Nejstarší královské zahrady v Suzhou se datují do 6. století před n. l., staly se ozdobou tehdejšího hlavního města království Wu. Soukromé zahrady se začaly objevovat ve 4. století n. l., inspirovaly se právě loveckými oborami krále z Wu. Svého vrcholu soukromé zahrady dosáhly v 18. století. Dodnes se jich dochovalo přes padesát. O devíti z nich se říká, že nejvybraněji ztělesňují čínský ideál hor a vod v zahradnictví. Jmenovitě jsou to zahrada Pokorného úředníka, zahrada Prodlévání, Horské sídlo zatřené elegancí, zahrada Umění, zahrada Lví háj, zahrada Manželů, zahrada Mistra rybářských sítí, pavilon Zelených vln a zahrada Přemítání v ústraní. Nejstarší z nich, pavilon Zelených vln, pochází z 11. století a vznikl na místě původní starší zahrady, která byla zničená.

Zahrady byly navrhovány a stavěny pod vlivem poetického svobodomyslného stylu, který se nejprve objevil v tradiční čínské krajinomalbě. Jsou slavné po celé Číně pro mimořádnou řemeslnou zručnost a uměleckou vytržebnost. Mistři zahradníci z různých dynastií používali různé postupy, aby umělecky napodobnili přírodu, a přitom využili a přizpůsobili se prostoru, který měli k dispozici. Kvůli prostorovému omezení rezidencí se z klasických zahrad v Suzhou stávaly mikrokosmy světa přírody. Jedinečné designy

se však inspiroují nejen přírodou. Spojují v sobě další prvky, jako jsou voda, kameny, rostliny a různé typy budov, přičemž výsledné rozmístění a zpracování v sobě skrývalo literární a poetické narážky. Do přírodních zákoutí a zahradních pavilonů se zakomponovávaly kamenné útvary, ka-

ligrafie, nábytek a dekorativní umělecká díla. Zahrady v Suzhou jsou dokladem vrcholných uměleckých úspěchů oblasti delty řeky Jang-c'-ťiang a jsou ztělesněním tradiční čínské kultury. Měly významný dopad na rozvoj východního i západního zahradnictví.

POLOHA

Město Suzhou, provincie Jiangsu
(Su-čou, Ťiang-su).

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1997**

Letní palác a císařská zahrada

Letní palác v Pekingu byl poprvé postaven roku 1750 a z větší části byl zničen ve válce v roce 1860. V roce 1886 byl opět obnoven v původní podobě. Palácové zahrady jsou opravdovým klenotem čínského zahradnictví, staletí vývoje tvorby císařských zahrad zde kulminují. Spahorky a otevřenými vodními plochami se zde mísí umělé stavby pavilonů, paláců, chrámů a mostů a tvoří jedinečně krásný harmonický celek.

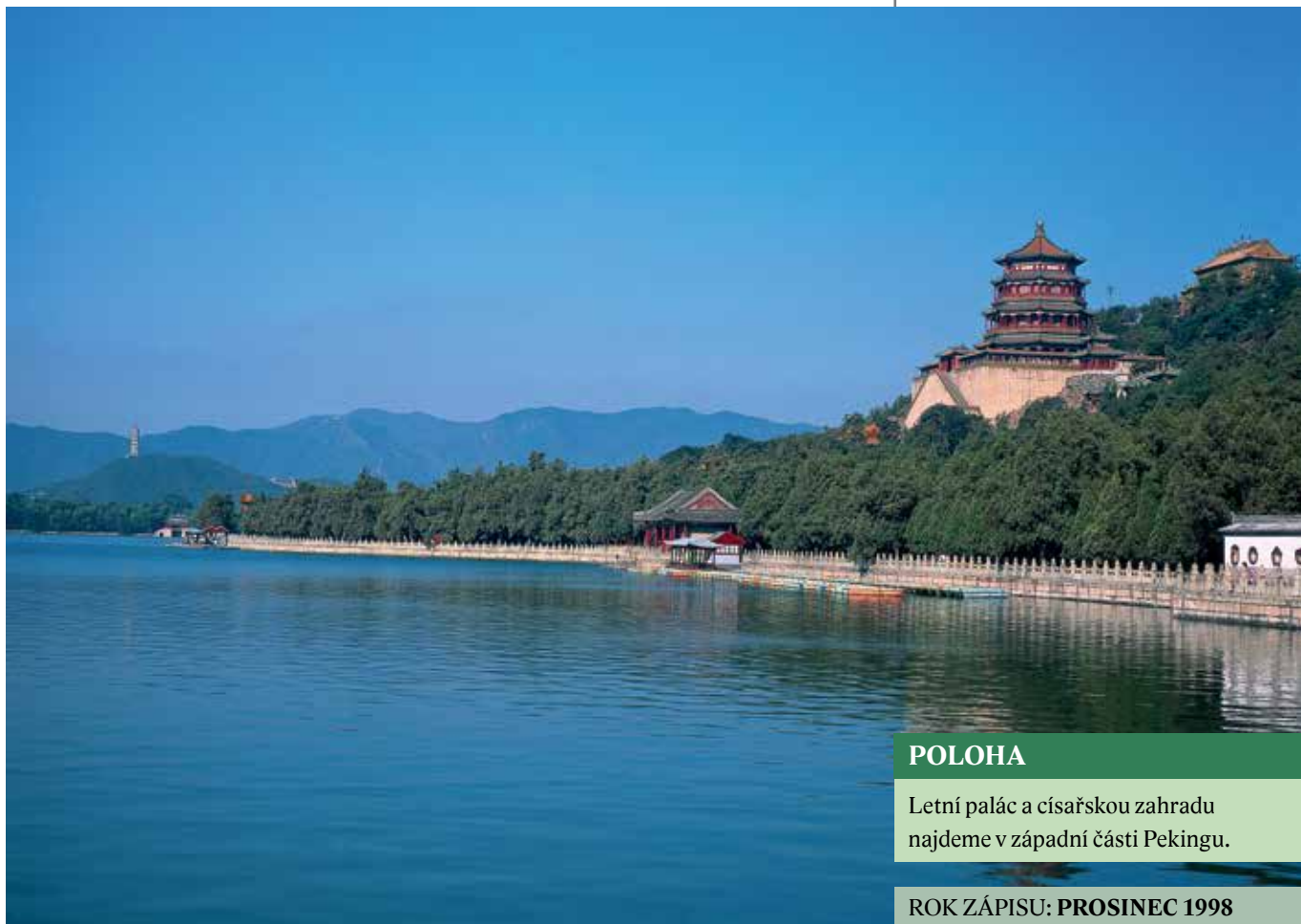
Letní palác v Pekingu skrývá řadu tradičních síní a pavilonů, které se za vlády císaře Qianlonga (Čchien-lunga) z dynastie Qing (Čching) mezi léty 1750 a 1764 staly součástí Zahrady jasných vlnek. Základem zahrady je jezero Kunming (Kchun-ming), za dynastie Yuan (Jüan) vodní nádrž tehdejšího hlavního města dynastie, a kopec Dlouhověkosti. Letní palác v sobě kombi-

noval politické, administrativní, obytné, duchovní a rekreační funkce, to vše zasažené v krajině s jezery a horami v souladu s čínskou filozofií rovnováhy mezi světem lidí a přírody.

Dominantou administrativní části je Síní dobrosrdečnosti a dlouhověkosti, do které se přichází monumentální Branou do východního paláce. Připojená obytná oblast sestává ze třech komplexů budov: Síní štěstí v dlouhověkosti, Síní nefritových vlnek a Síně Yiyun (Ji-jün). Ty se nacházejí na kopci Dlouhověkosti a shlížíjí na jezero. Jsou propojené zastřešenými chodbami, spojnici s Velkým pódiem na východě a s Dlouhou chodbou na západě. Z dřevěného mola před Síní štěstí a dlouhověkosti se mohli členové císařské rodiny plavit přímo do svých čtvrtí. Zahrady skýtají moře nádherných výhledů a ticho pro duchovní rozjímání. Přírodní zákoutí zkrášlují růz-

né budovy včetně věže Buddhovy vůně, věže Otáčejícího se archivu, pavilon Wu-fang (Wu-fang), bronzový pavilon Bao-yun (Pao-jün) a Síní odhánějící mraky. Na jezeru Kunming vyrostly tři velké ostrovy, které odpovídají tradičním čínským požadavkům na prvky zahrad. Zásadní prvek je Západní hráz se šesti mosty různých stylů. Rozsáhlý komplex doplňují chrámy a kláštery v hanském a tibetském stylu na severní straně kopce Dlouhověkosti a zahrada Harmonických potěšení na severovýchodě.

Palác byl zničen za Druhé opiové války v 50. letech 19. století. Přestavěn a přejmenovaný na Letní palác byl za vlády císaře Guangxuho (Kuang-sü) pro potřeby císařovny vdovy Cixi (Cch'-si). Znovu byl poškozen za Boxerského povstání v roce 1900 a roku 1924 se z něho stal park.

POLOHA

Letní palác a císařskou zahradu najdeme v západní části Pekingu.

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 1998**

Chrám nebes a císařský obětní oltář

Chrám nebes (Tiantan, Tchien-tchan), založený v první polovině 15. století, je komplexem náboženských budov postavených uprostřed zahrad a historických borových hájů. Půdorys a jednotlivé budovy symbolizují vztah Země a Nebes, tedy vztah světa lidí a bohů. V něm hraje důležitou roli osoba císaře, který je základem čínské kosmologie.

Čínští císaři každoročně vykonávali rituály, jimiž se modlili k Nebi, Zemi, Slunci, Měsíci, horám, řekám a božstvům za dobré počasí, pro dobrou úrodu a za mír v podnebesí. Nejdůležitější přitom byl obřad obětování nebesům. Poddaní na své císaře vzhlíželi jako na syny Nebes a nebeský status panovníky opravňoval k vládě nad vším

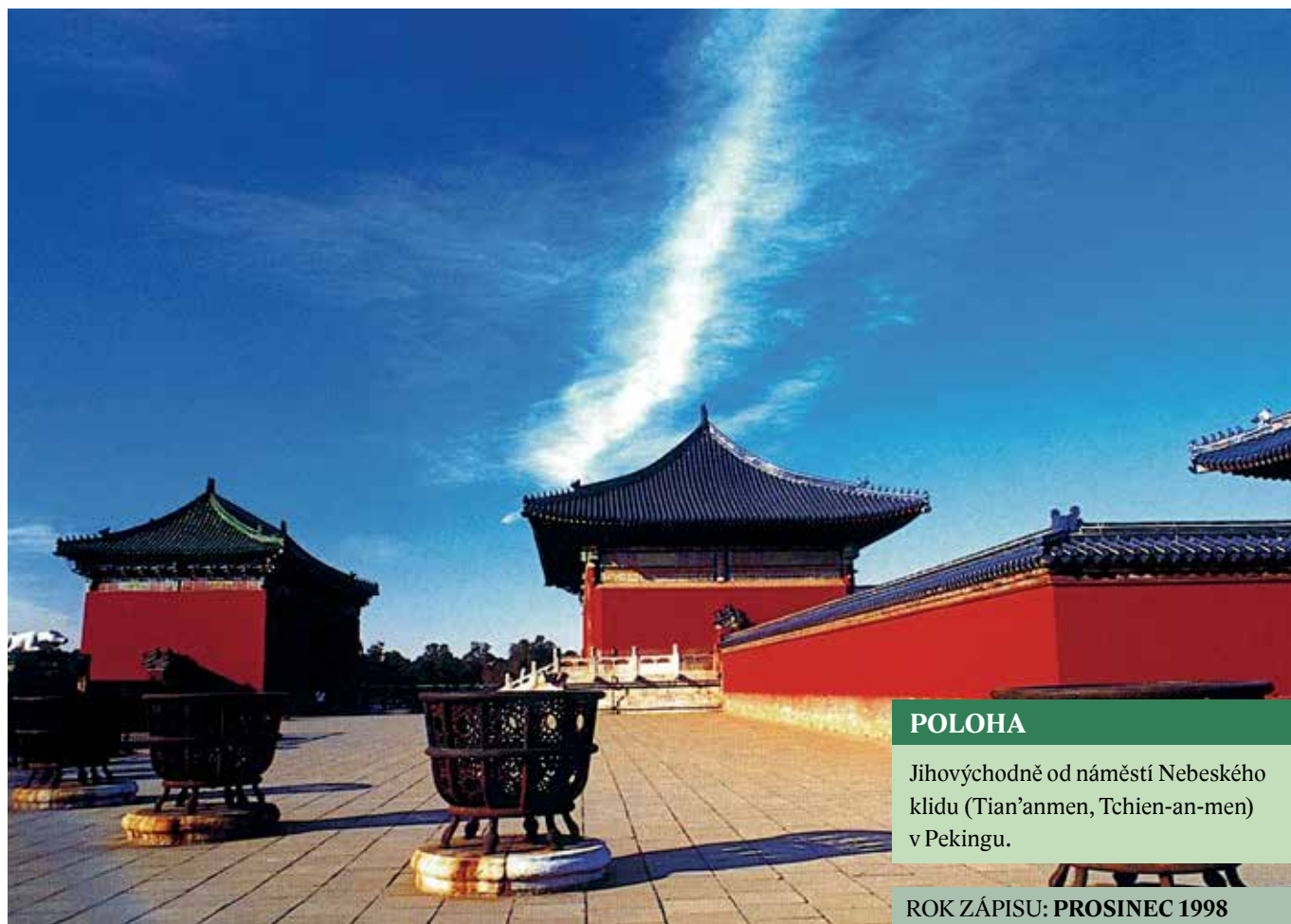
lidem a správě země. Obětování nebesům se stalo výlučným právem císařů, které bylo obyčejným lidem upřeno.

Chrám Nebes, obětní místo císařů dynastií Ming a Qing (1368–1911), byl vybudován roku 1420 n. l. jižně od známého Zakázaného města. Zeď, která chrám obklopuje z jihu, má tvar čtverce, což symbolizuje Zemi. Zeď na severu je půlkruhová, což symbolizuje Nebesa. Tento styl má kořeny v tradiční čínské představě, že nebe je kulaté a země čtverhranná.

Chrám se dělí na dvě části: vnější a vnitřní. Hlavní budovy se nacházejí ve vnitřní části na ose od severu k jihu v tomto pořadí: Kruhový oltář, Císařský příbytek Nebes a Chrám modliteb za dobrou úrodu. Kruho-

vý oltář je vlastně třípatrová kamenná terasa. Každé patro je obehnané kamenným zábradlím. Tento oltář byl tím nejdůležitějším místem, kde císař vykonával obřady oběti Nebesům.

Císařem prováděné oběti probíhaly velmi precizně. Konaly se každoročně v období zimního slunovratu (okolo 22. prosince) před rozbřeskem a bylo nutné, aby je prováděl císař osobně. V době provádění obřadu visely před chrámem velké lampiony a uvnitř chrámu hořela přes metr dlouhá svíce. V jihovýchodním rohu Kulatého oltáře stála řada vykuřovadel používaných pro pálení obětin: zvířat, hedvábí a jiných cenných obětních předmětů. Během obětního rituálu se vzduchem nesla vůně vonných tyčinek, zněla hudba doprová-

POLOHA

Jihovýchodně od náměstí Nebeského klidu (Tian'anmen, Tchien-an-men) v Pekingu.

ROK ZÁPISU: PROSINEC 1998

zená bubny a všude panovala slavnostní atmosféra.

Za dobrou úrodu se obřady obětí vykonávaly v Chrámu modliteb. Konstrukci tohoto velkého chrámu tvoří budova krytá třemi vrstvami střech s okapy, postavená na trojstupňové terase. Chrám úzce souvisí s rolnickou kulturou, tady secísař každoročně v létě modlil za bohatou úrodu. Čtveřice podpěrných sloupů uvnitř chrámu symbolizuje čtvero ročních období. Dvanáct sloupů podpírajících první stříšku zase symbolizuje dvanáct dvouhodinových úseků v souladu s tradičním čínským dělením dne. Dvanáct sloupů ve střední části zastupuje dvanáct měsíců. Součet 24 sloupů zase odpovídá 24 „ročním úsekům“ podle čínského lunárního kalendáře.

V Chrámu Nebes se vedle hlavních staveb (Kruhového oltáře a Chrámu modliteb za dobrou úrodu) nacházejí i další budovy: u Západní brány stojí Úřad božské hudby, kde žili hudebníci, a místo, kde se chovala zvířata, určená pro obětní účely.

Starí čínští řemeslníci při stavbě Chrámu Nebes předvedli své dovednosti v plné parádě. Velký průlom znamenalo například využití barevných prvků. V císařských palácích hraje nejdůležitější roli žlutá barva tašek, protože žlutá symbolizuje císařskou moc. Dominantním tónem v Chrámu Nebes je však modrá: barva symbolizující Nebesa. Modré glazované tašky pokrývají stříšku nade Zdí ozvěn, střechy Císařského příbytku nebes, Chrámu modliteb za dobrou úrodu i střechy bočních paláců a dvorů.

Chrám nebes je nejlépe dochovaným komplexem staveb určených pro rituální účely. Jeho stavba byla provedena podle detailně propracovaného plánu a vzniklo tak naprosto výjimečné dílo, jehož krása a vytržebnost dekorací prosluly po celém světě.

Severně od Kruhového oltáře stojí Císařský příbytek Nebes, malý jednopatrový chrám kruhového půdorysu. Obvykle se v něm přechovávaly pamětní destičky božstev. Budova je ze všech stran obklopena zdí postavenou do kruhu, proslulou Zdí ozvěn. Tato zeď je fascinující: slova zašeptaná na jednom jejím konci uslyšíte velmi zřetelně a srozumitelně na konci opačném.

Skalní malby v Dazu

Na strmých pahorcích v oblasti Dazu (Ta-cu) se nacházejí skalní malby z 9.–13. století. Rytiny představují vrchol čínského umění tvořeného na skály, vynikají vysokou estetičností a rozmanitostí stylů i námětů. V Dazu se návštěvníkům představuje mimořádné umělecké dědictví. Souznění tantrického buddhismu z Indie, čínského taoismu a konfuciánské víry vytvořilo vysoce originální a vlivnou manifestaci duchovní harmonie.

V Beishanu v době rané dynastie Tang (Tchang, 618–907) vznikaly nejranější rytiny do skal v okrese Dazu, práce na nich se datují do roku 650 n. l., ale hlavní období začalo ve století devátém. Roku 892 prefekt Changzhou (Čchang-čou) Wei Junjing zahájil rytí v Beishanu a v pravech se pokračovalo i po pádu dynastie Tang. Tvorba rytin do skal byla přerušena na počátku dynastie Song (Sung, 960–1279) a obnovena byla až roku 1078 za vlády císaře Yuan Fenga ze Severních Song. Skály se poddávaly umělcům v Beishanu až do roku 1146, kdy byly vytesané skupiny v Nanshanu a Shimenshanu. Beishanský útes se dělí na dvě části, severní a jižní. Skalní výjevy doplňuje 264 výklenků se

sochami, jedna vyrytá malba a osm popsaných sloupů. Celkem je na Beishanu přes 10 000 rytin. Na více než polovině z nich jsou znázorněny výjevy z tantrického buddhismu a zbytek odkazuje na koncepty trimúrti a sukávati. Více než třetina beishanských rytin se datuje do poloviny 10. století a charakteristické pro ně jsou malé, pěkné figury s jemně propracovaným zdobením šatů, zaujímající různé postoje.

Sochy z dynastie Song (konec 10. až polovina 12. stol.) jsou pestřejší a jejich jasné rozlišené postavy v elegantních postojích mají rovnoměrnou stavbu těla a skvostné oblečení. Sedm dochovaných nápisů představuje důležitý materiál pro studium historie, náboženských představ, datování a identifikaci historických postav.

Rytiny v Nanshanu, nejdochovalejší z pěti velkých taoistických sousoší v Číně, se táhnou přes 86 metrů. Do 12. století, kdy tyto rytiny byly vytvořeny, se taoismus vyvinul z uctívání Nejvyššího mistra a Tří úředníků ve víru v Čistou trojjednost a ve Čtyři císaře.

Rytiny v Shimenshanu z první poloviny 12. století zabírají 72 metrů. Demonstrují

začlenění buddhistické a taoistické tematiky, přičemž taoistické motivy jsou pro zdejší rytiny nejcharakterističtější a jsou na nich také nejjasněji patrné. 92 soch v jeskyni Bohů a bohyň z hory Tai (Tchaj, Taishan) odráží významnou roli skupiny z Taishanu mezi taoistickými božstvy v období 10. až 13. století. V Baodingshanu podporoval mezi léty 1174 a 1252 mnich Zhao Zhifeng tantrický buddhismus a dal vytvořit jedinečnou velkou oblast s rituální výzdobou do skal. Na díle pracovali nejlepší řemeslníci z celé země. Koncem 13. století propuknula válka, která pohltila velkou část země a práce přerušila. Znovu a v mnohem menším měřítku započaly až v 15. století za dynastie Ming a pokračovaly až do pozdní dynastie Qing (konec 19. století).

Baodingshan je působivá oblast patnáct kilometrů severovýchodně od městysu Longgang po stranách přehrady do tvaru písmene U v nadmořské výšce 500 metrů. Nachází se zde dvě skupiny rytin. První, menší skupina Xiaofowan je na vrcholku hory a má úzké vazby na klášter Svaté dlouhověčnosti, postavený ve stejné době. Později však vyhořel a byl přestaven za dynastií Ming a Qing. Druhá skupina rytin Daifowan se nachází západně od kláštera. Je to syntéza základních doktrín buddhismu, etiky konfucianismu, zásad racionalismu a taoismu. Právě rytiny na Baodingshanu jsou považovány za vrchol čínského umění tesaného do skal.

Rytiny v Shizhuanshanu, vzácná ukázka trojdílného rozvržení buddhistických, taoistických a konfuciánských obrazů, zdobí 130 metrů skály od konce 11. století.

POLOHA

Skalní malby jsou soustředěny v okrese Dazu a v dalších okresech v prefektuře Chongqing (Ta-cu, Čchung-čching)

ROK ZÁPISU: PROSINEC 1999

Císařské hrobky dynastií Ming a Qing

Tři císařské hrobky v provincii Liaoning – hrobky Yongling, Fuling a Zhaoling ze 17. století byly zapsané na seznam UNESCO v roce 2004. Hrobky byly postaveny pro zakladatele dynastie Qing a jeho potomky. Bohatá výzdoba kamennými sochami, rytinami a dlaždicemi s dračími motivy dokládá vývoj pohřební architektury dynastie Qing. Tři komplexy hrobek spolu s početnými přídávky v sobě snoubí tradice odkázané předchozími dynastiemi s novými rysy civilizace Mandžů.

U Pekingu v provincii Hebei, a dále v provinciích Hubei a Jiangsu najdeme císařské hrobky vystavěné mezi lety 1368 a 1915. Sestávají z hrobek Xianling dynastie Ming a z východních a západních hrobek dynastie Qing, které byly zapsány na Seznam světového dědictví v roce 2000, z hrobek Xiaoling dynastie Ming a mingské hrobky v Pekingu, přidáné na seznam roku 2003. Stavby vypovídají o velké důležitosti, kterou hrobkám mingští a qingští vládcí přiřkli výstavbou impozantních mauzoleí. Kromě obecné víry v posmrtný život je to také utvrzující sym-

bol jejich autority. Hrobky a budovy jsou seskupené na základě pravidel hierarchie a mezi nimi se vinou posvátné cesty lemované kamennými památkami a sochami.

Hrobka prvního císaře dynastie Ming, Xiaolingova hrobka, se rozešla s minulostí a položila základ rozvržení, kterého se následně držely nejen hrobky v Pekingu,

POLOHA

Dochovaly se mohyla Mingxian v prefektuře Zhongxiang v provincii Hubei, mohyla Qingdong v prefektuře Qingdong v provincii Hebei, mohyla Qingxi v okrese Yi v provincii Hebei, Třináct mohyl u Pekingu, a mohyla Mingxiao u Nanjingu v provincii Jiangsu a tři mohyly Shengjing v prefekturách Shenyang a Fushun v provincii Liaoning. Třináct mohyl a mohyla Mingxiao byly na Seznam světového dědictví zařazeny v červenci roku 2003 a tři mohyly Shengjing v červenci 2004.

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 2000**

ale také hrobky Xianling z dynastie Ming v Zhongxiangu a západní a východní hrobky Qingů.

Veškeré stavební části, jejich materiální a duchovní prvky a historické a kulturní informace, které z nich můžeme získat, zůstaly netknuté. Všechny historické komplexy, jejich hlavní budovy a podzemní komory jsou v dobrém stavu, neutrpěly přehnané zásahy nebo modifikace a celková integrita hrobek dynastií Ming a Qing se autenticky dochovala, stejně jako okolní krajina a příroda.

Císařské hrobky dynastií Ming a Qing jsou mistrovská díla génia lidské tvořivosti. Vydávají jedinečné svědectví o kulturních a architektonických tradicích posledních dvou feudálních dynastií čínské historie v období od 14. do 20. století. Jsou to architektonické skvosty civilizací Hanů a Mandžůů.

Starobylé vesnice Xidi a Hongcun na jihu provincie Anhui

Dvě tradiční vesnice zavedou návštěvníky na čínský venkov s jeho typickou podobou před změnami v průběhu minulého století. Ve vesnicích Xidi a Hongcun se mimořádně dobře zachovaly tradiční čínské venkovské usedlosti, které jinde v průběhu 20. století z velké míry vymizely. Ukazují lidská sídla vznikající v rozvinuté obchodní ekonomice feudálního období čínské minulosti. V jejich budovách a síti ulic, ve stylu architektury, výzdobě domů a způsobu zásobování domů vodou pomocí rozsáhlého vodovodního systému se odráží socio-ekonomická struktura staročínského venkova.

Xidi (Si-ti) se původně po potocích, které jím protékaly, jmenovalo Xichuan (Si-čchuan, doslova Západní říčky). Za svůj růst vděčí rodině Hu z Wuyuanu (Chu, Wu-jüanu), která adoptovala syna císaře Zhaozonga (Čao-cunga) z dynastie Tang (vládl v letech 888–904) poté, co byl císař roku 904 sesazen z trůnu. Jeden

z jeho potomků se roku 1047 přesunul z Wuyuanu do Xidi. Tou dobou započala stavba řady významných soukromých a veřejných staveb. Od poloviny 17. století do 50. let 19. století měla rodina Hu vliv v obchodu i v politice. V průběhu dynastií Ming a Qing se členové rodinného klanu stali císařskými úředníky a mnoho z nich složilo císařské zkoušky.

Xidi je obklopeno horami. Ze severu a od západu tečou říčky, které se stékají u mostu Huiyuan na jihu vesnice. Na uliční dlažbu byla přivezena žula z okresu Yi. Úzké uličky se spojují v ulice a před hlavními veřejnými budovami se choulí malá náměstíčka, jako před Síní úcty, Síní vzpomínek a Památečným obloukem správce. Budovy jsou prostorné, většina z nich byla postavena u tří říček – Přední říčky, Zadní říčky a Zlaté říčky, které vesnici dávají jedinečnost a osobitost.

Honosnější obytné budovy, kterým se uctivě říká „síně“, mají důsledně rozvržený stavební koncept, ale jsou to varianty

základních vzorů. Fasádu vnějších zdí doplňují z důvodů bezpečnosti jen velmi malá okna, vytesaná ze žuly se zdobnými rytinami s květinovými motivy. V řadě domů jsou malé soukromé zahrady, obvykle na předním dvorku, důmyslně využívací nevelký prostor.

Vesnici Hongcun (Chung-cchun) roku 1131 založil Wang Wen, generál za dynastie Han, a jeho družiník Wang Yanji (Wang Jen-ti). Vesnice zažila dvě období mimořádné prosperity, léta 1401–1620 a léta 1796–1908. Když se příslušníci Wangovy rodiny dostali do úřadů a stali se z nich obchodníci, nashromáždili obrovské bohatství, za které svou rodnou vesnici vybavili mnoha krásnými budovami. Na radu mistra fengshui zde byl kolem roku 1405 vykopán kanál, který do vesnice ze Západní říčky přiváděl čerstvou vodu. Za asi 200 let byl systém zajištění vody dokončen vytvořením Jižního jezera. V 19. a na počátku 20. století byla postavena řada působivých veřejných budov, například Akademie Jižního jezera (1814), Síň prospěšných skutků (1888), Síň ctností (1890) nebo Síň úsilí (1855, přestavěno 1911).

Hongcun se nachází na úpatí hory Leigang (Lej-kang), uprostřed hor a říček, které ji obklopují. Voda proudící v otevřených tocích protéká domy v celé vesnici a ústí do dvou rybníků. Jeden zdobí střed vesnice (Měsíční rybník) a druhý se rozložil na jihu vesnice (Jižní jezero). Šachovnicový vzor ulic a uliček spolu s vinoucími se vodními toky dodávají vesnici jedinečný ráz.

POLOHA

Nedaleko Žlutých hor v okrese Yi (Ji) v provincii Anhui (An-chuej).

ROK ZÁPISU: PROSINEC 2000

Jeskyně Longmen: pokladnice buddhistického umění

Jeskyně Longmen (Lung-men) obsahují největší a nejpůsobivější sbírku čínského umění dynastií Wei a Tang (316–907). Dochovaná buddhistická umělecká díla náleží k vrcholům čínského kamenického umění.

Hloubení jeskyní Longmen započalo za nadvlády Xiao Wendiho (Siao Wenti, v letech 471–477) z dynastie Severní Wei a trvalo přes 400 let. Těší se více než 1500leté historii, táhnou se z jihu na se-

ver v asi kilometrovém pásmu. Dochovalo se více než 1300 jeskyní, 2345 výklenků, více než 3600 nápisů a epigrafů, přes 50 buddhistických pagod a více než 97 000 buddhistických soch. Nejreprezentativnější jsou prostřední jeskyně Binyang (Pin-jang), chrám Fengxie (Feng-sie) a jeskyně Guyang (Ku-jang).

Střední jeskyně Binyang reprezentuje dílo z dynastie Severní Wei (386–512). Do skály ji zdatní řemeslníci tesali 24 let, nejdéle ze všech jeskyní v areálu Longmen.

Přebývá v ní jedenáct velkých buddhistických soch. Hlavní socha Šákjamuniho s pohledným obličejem a přirozeným výrazem ukazuje mistrovské dílo kamených soch ve středním období Severní Wei. Před hlavní sochou Šákjamuniho stojí dvojice mocných lvů. Po levé a pravé straně Šákjamuniho slouží s úsměvy žák a bódhisattva s přivřenými očima a laskavým, poctivým výrazem. Na střeše jeskyně uvidíme živě namalované postavy apsará (létající „víly“, trochu podobné na západě známějším valkyrám).

Chrám Fengxie je rozsáhlou jeskyní v areálu Longmen s rozměry přes třicet metrů na délku i šířku. Chrám vyplňuje dokonale umělecký celek, komplex soch tesaných ve stylu z doby dynastie Tang (Tchang, 618–904). Nesmírným uměleckým půvabem působí silně na citlivou lidskou duši kamenické veledílo, socha Lushena, vysoká asi sedmnáct metrů, s plnou, pohlednou tváří. Své moudré oči upíná trochu dolů, takže shlíží na zraky poutníků.

V jeskyni Guyang, nejstarší z areálu Longmen, jde o klasický příklad náboženského umění z období Severní Wei. Mnoho výklenků v jeskyni ukrývá buddhistické postavy, většinou opatřené nápisy s uvedením jména řezbáře, data vytesání a důvodu tvorby. Přinášejí tak cenný zdroj informací pro výzkum kaligrafie a sochařství za vlády Severní Wei. Objevíte zde většinu z dvaceti děl Longmenu, pokládaných za mezník čínské kaligrafie.

Jeskyně Longmen představují velké muzeum kamenných soch, uchovávající množství materiálních dokladů o náboženství, malířství, kaligrafii, hudbě, oblečení, medicíně, stavebnictví a mezinárodní dopravě.

Jeskyně Longmen (Lung-men, čili Dračí brána) leží 12,5 kilometrů jižně od města Luoyang mezi východními a západními útesy údolí Longmen. Spolu s jeskyněmi Mogao v Dunhuangu v provincii Gansu a jeskyněmi Yungang v Datongu v provincii Shanxi, se jeskyně Longmen řadí mezi tři největší pokladnice kamenných soch v Číně.

POLOHA

Město Luoyang (Luo-jang), středočínská provincie Henan (Che-nan).

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 2000**

Hora Qingcheng a zavlažovací systém v Dujiangyanu

Výstavba dujiangyanského zavlažovacího systému začala ve 3. století před n. l. a dodnes se používá k vodohospodářským účelům. Rozvádí vody řeky Minjiang do okolních úrodných polí. Na hoře Qingcheng (Čching-čcheng) se zrodil taoismus, který je zde vyznáván v řadě starobylých chrámů.

Zavlažovací systém v Dujiangyan se nachází v západní části nížin kolem Chengdu v místě, kde Sichuanská pánev přechází v Qinghaisko-tibetskou náhorní plošinu (Čching-chajsko-tibetská). Tento výkvět ekologického inženýrství původně vznikl kolem roku 256 před n. l. Vodohospodářský projekt byl modifikován a rozšiřován za dynastií Tang, Song, Yuan a Ming (618–1368). Využívá přírodní topografické a hydrologické prvky krajiny, aby vyřešil přivádění vody do zavlažovacích systémů. Odvádí usazeniny, brání povodním a koriguje proud řeky, to vše bez přehrad. Dnes tento systém sestává ze dvou částí: systému přehrazení a jezů ve výšce 726 metrů nad mořem, v nejvyšším bodě nížiny kolem Chengdu asi kilometr od města Dujiangyan.

Druhou částí jsou samotné zavlažovací systémy. Tři hlavní prvky, které doplňují soustavu jezů, regulujících odtok vody z výše položeného údolí řeky Minjiang (Min-fiang), jsou sběrný a odtokový kanál Yuzui (Jü-cuej), výpusť Feishayan (Fej-ša-jen) a kanál na odklonění toku Baopingkou (Pao-pching-kchou). Společně s hrázi a řečišti, jako jsou kanál Baizhang

(Paj-čang), řečiště Chrámu Erwang a Kanál do Věčka, zajišťují pravidelný přísun vody na Chengduské nížiny.

Hora Qingcheng (Čching-čcheng) se tyčí jako dominanta nad Chengduskými nížinami na jih od zavlažovacího systému v Dujiangyan. V čínské historii proslula jako místo, kde roku 142 n. l. filozof Zhang Ling (Čang Ling) dal vzniknout učení čínského náboženského taoismu. Základní prvky kultury taoismu jsou obsaženy v nauce, která číší z chrámů postavených na hoře v průběhu dynastií Jin a Tang. Hora opět začala hrát úlohu taoistického intelektuálního a duchovního centra v 17. století. Jedenáct taoistických chrámů na hoře patří mezi tradiční architekturu západního Sichuanu. Významné místo zaujímají mimo jiné chrámy Erwang, Fulong a Changdao ((Er-wang, Fu-lung, Čchang-tao), kde Zhang Ling kázal své učení, a palác Jianfu (Tien-fu).

Funkce, náboženské tradice a speciální postavení v náboženství si skupiny taoistických chrámů na hoře Qingcheng také zcela zachovaly. Uchovávají si tradiční styl budov, respekt odborníků si získaly mezinárodně uznávané postupy a pravidla na jejich konzervaci a opravu. Hora Qingcheng a zavlažovací systém v Dujiangyan se dochovaly ve své celistvosti se všemi náležitostmi.

Důmyslný systém zajistil významné zlepšení ochrany území před záplavami, zavlažování zemědělské krajiny, provozování vodní dopravy a celkově využívání vody. Dujiangyanský zavlažovací systém není pouze živoucí dědictví 2 225 let starého rozvržení a důmyslného projektování, svou vodohospodářskou funkci plní dodnes, stále zavlažuje 6 687 km² půdy.

POLOHA

V okolí města Dujiangyan (Tu-fiang-jen) v provincii Sichuan (S'-čchuan).

ROK ZÁPISU: PROSINEC 2000

Komplex jeskyní Yungang

Komplex jeskyní Yungang (Jün-kang) představuje výkvět jeskynního umění z 5.–6. století. Pět jeskyní vytvořených mistrem Tan Yao (Tchan Jao) svou přísnou jednotou půdorysu a ztvárnění skýtá klasický klenot prvního období čínského buddhistického umění.

Jeskyně se začaly hloubit roku 453 za dynastie Severní Wei a většina byla dokončena před rokem 493, kdy bylo hlavní město dynastie přemístěno do Luoyangu (Luo-žang). Práce probíhaly do období let 520 až 525. Jeskyně vytesané do skal směřují od východu k západu v délce asi

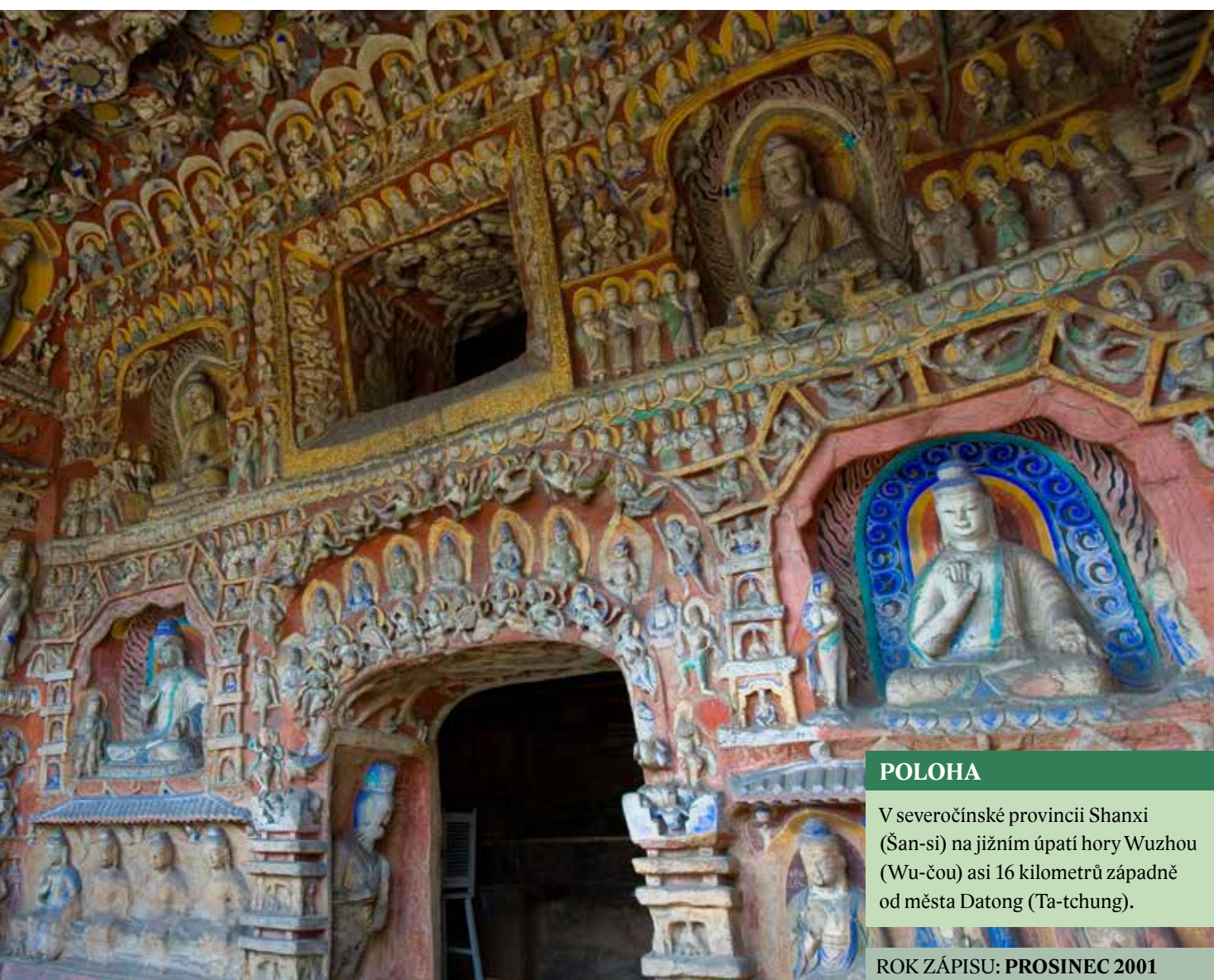
jednoho kilometru. Dochovalo se 45 jeskyní, 252 výklenků a 51 000 buddhistických soch. Největší socha měří 17 metrů, nejmenší má jen několik centimetrů. Pečlivé opracování skulptur s důrazem na detail navazuje na realismus z dynastií Qin a Han (Čchin a Chan, v letech 221 před n. l. až 220 n. l.) následovaný romantismem dynastií Sui a Tang (Suej a Tchang, 581–807).

O velkolepých a rozsáhlých jeskyních Yungang se říká, že jsou pokladem kamenných skulptur z čínského starověku. Podle doby jejich vzniku se dělí na tři období s odlišnými styly soch. Mimo jiné se

zde dochovaly rytiny s tematickým zaměřením na hudbu, tanec, drama a akrobacii. Zrcadlí tehdejší šíření buddhistických myšlenek a společenský život za dynastie Severní Wei.

V jeskyních Yungang je zachycen vývoj indického a středoasijského buddhismu v Číně. Došlo v nich k nevidané integraci různých stylů buddhistických skulptur, čímž vznikl „yungangský standard“, který byl přelomem v rozvoji čínského buddhistického umění. Buddhistické postavy zhotovené za vlády dynastie Severní Wei v jeskyních Mogao a Longmen nesou stopy jeskynního umění v Yungangu.

POLOHA

V severočínské provincii Shanxi (Šan-si) na jižním úpatí hory Wuzhou (Wu-čou) asi 16 kilometrů západně od města Datong (Ta-tchung).

ROK ZÁPISU: **PROSINEC 2001**

Hlavní města a hrobky starobylého království Kogurjo

Zapsaná lokalita zahrnuje archeologické pozůstatky tří měst a čtyřiceti hrobek: horského města Wunu (Wunu), města Guonei (Kuo-nej) a horského města Wandu (Wan-tu), čtrnácti císařských hrobek a šestadvaceti hrobek šlechticů. Všechny příslušely ke kultuře Koguryo, pojmenované podle dynastie vládnoucí v severní Číně a severní části Korejského poloostrova od roku 37 před n. l. do roku 668 n. l.

Horské město Wunu je vykopáno pouze z části. Město Guonei na území současného města Ji'an hrálo roli podpůrného hlavního města poté, co se ústřední hlavní město království Koguryo přesunulo do Pchjongjangu. V horském městě Wandu, jednom z hlavních měst království Koguryo, se nachází mnoho pozůstatků včetně rozlehlého

paláce a 37 hrobek. Důmyslnost některých hrobek je patrná z propracovaných stropů, navržených tak, aby zastřešily velký prostor bez podpory sloupů a unesly tuny půdy a kamení v mohyle nad nimi.

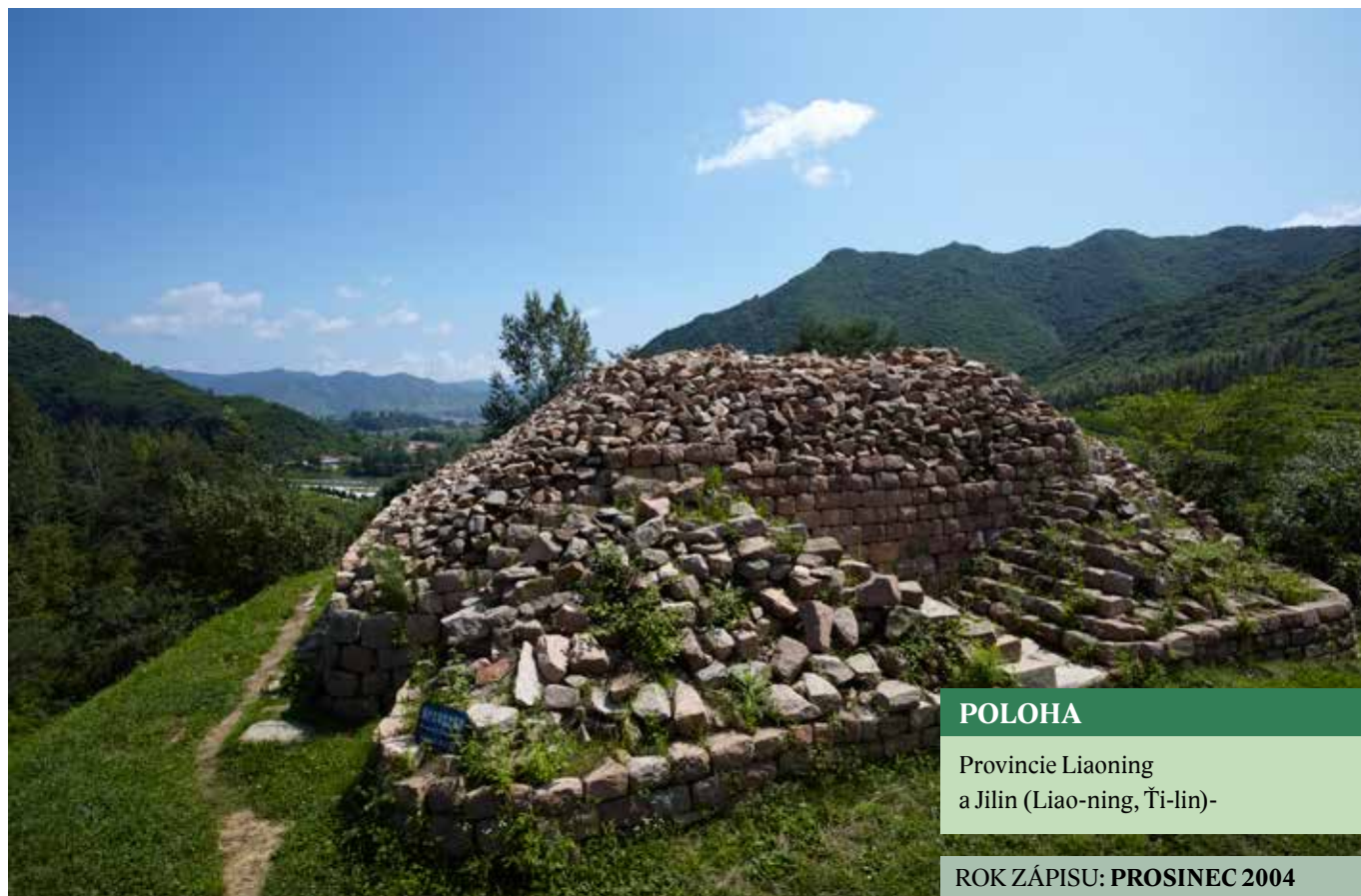
Tato oblast Světového dědictví představuje jedinečné svědectví o zmizelé kultuře civilizace Kogurya. Města Guonei a Wandu vytvořily spolupracující dvojici města na rovinách a města v horách, vzájemně se podporovaly a jako hlavní město fungovaly společně. Z výzdoby hrobek, obzvláště z důležité stély a z dlouhého nápisu na jedné z hrobek, je patrný vliv čínské kultury na Koguryo, které nevyvinulo vlastní písmo. Přestože malby v hrobkách vykazují uměleckou zručnost a specifický styl, je na nich také patrný silný vliv ostatních kultur.

Systém hlavních měst Guonei a Wandu

ovlivnil výstavbu pozdějších hlavních měst království Koguryo. Hrobky Kogurya jsou jedinečným příkladem vývoje výstavby hrobek kupením kamenů a hlíny.

Rovina Tonggou (Tchung-kou) sevřená horami je posetá 7000 hrobkami z období Koguryo, mezi nimi vévodí deset rozsáhlých císařských hrobek. Typickými představiteli jsou Generálova hrobka a hrobka Taiwang (Tchaj-wang). Celou řadu hrobek zdobí šlechtické nástěnné malby.

Nápis čínskými znaky na stéle Haotaiwang (Chao-tchaj-wang) na východě od hrobky Taiwang je nejstarší dochovaný psaný text na území Kogurya. Tato lokalita světového dědictví dokládá míšení místní kultury se sousedními vlivy, obzvláště s kulturními prvky z čínských Centrálních planin.

POLOHA

Provincie Liaoning
a Jilin (Liao-ning, Ťi-lin)-

ROK ZÁPISU: PROSINEC 2004

Macao - historické centrum

Macao, lukrativní přístav, strategicky významný pro rozvoj mezinárodního obchodu na čínském území, se stal portugalskou osídlenou državou v polovině 16. století a pod čínskou nadvládou se vrátil roku 1999.

Na seznam UNESCO byla zapsaná skupina dvaadvaceti hlavních budov a veřejná prostranství, vytvářející strukturu starého přístavního obchodního města. Se svými ulicemi, obytnými, náboženskými i veřejnými portugalskými a čínskými budovami podává historické centrum Macaa jedinečné svědectví o střetávání estetických, kulturních, náboženských, architektonických a technologických vlivů Východu i Západu.

Macao hrálo strategickou úlohu ve světě

obchodu jako brána do západního světa. Bylo středobodem prvního a nejdéle trvajícího setkávání Číny a Západu. To vycházelo z bujícího mezinárodního obchodu.

S rozvojem námořní obchodní sítě se tady spolu s misionáři usazovali lidé různých národností. Přistěhovalci přinesli své náboženské a kulturní vlivy, jak dokládají různé západní typy budov (první čínské divadlo západního typu, univerzita, nemocnice, kostely a pevnosti), řada z nich je využívána dodnes. Jedinečná multikulturní identita Macaa se dá vyčíst z přítomnosti současně jak západní, tak i čínské tváře architektury. Přenos vlivů je patrný u designů jednotlivých budov, kde se prvky čínského stylu často objevují u západních budov a obráceně. Dobrým příkladem je využití čínských prvků jako dekorace fasády, stále patrných na ruinách barokního

kostela sv. Pavla. Charakter typického evropského přístavního města dotvářejí náměstí a veřejné plochy spolu s hustě zastavěnými plochami podél úzkých, klikatých uliček.

Zaujmou také pevnost a nejstarší maják v Číně. Staré portugalské usedlosti evokuje Rua Direta, která spojuje přístav se starou pevností. Původ Macaa jako města vzniklého kolem obchodního přístavu dokládá vnitřní přístav. Byl používán staletí a funguje dodnes.

Spleť směrů vlivů mezinárodního setkávání pronikla do životního stylu místních obyvatel. Ovlivnila je ve všech myslitelných oblastech. Právě tato interakce a koexistence kulturních nánosů východu i západu spolu s jejich tradicemi je hlavní hodnotou historického centra.

POLOHA

Zvláštní administrativní zóna Macao.

ROK ZÁPISU: PROSINEC 2005

„Tady začíná cesta ke zdraví.“
Čínské taoistické kung-fu
 kurzy v Praze a Brně

wutao99@seznam.cz, www.wutao.cz, tel.: +420 603 100 280

wutao.cz
 wudang kung fu association

INZERCE 141302

| **STUDENT** | **AGENCY** |
Prolette
 s námi celý svět

Ženeva od
2 140 Kč*

Dubaj od
8 760 Kč*

DÁREK k letence

* Tam i zpět, včetně všech poplatků.
 Ceny a podmínky platné v době tisku.

www.studentagency.cz

Pro časopis Duha
 zajímavosti a krásy Číny

**HLEDÁME OBCHODNÍ ZÁSTUPCE
 – EXTERNISTY – PRO PRODEJ INZERCE.**

Zájemci pošlete své CV na
mphoenixsro@gmail.com.
 Více informací o časopisu najdete na
www.mphoenix.eu.

**Inzerujte
 s námi**

www.mphoenix.eu
 e-mail: mphoenixsro@gmail.com
 tel: +420 605 085 892

Místa, která jsme navštívili v tomto čísle:

1. Čínská zeď v Jiumenkou	8. Konfuciov chrám, hrob a rodné sídlo v Qufu	16. Skalní malby v Dazu
2a. Císařský palác v Pekingu	9. Pohoří Wudang	17. Císařské hrobky v Pekingu a Shengyangu
2b. Císařský palác v Shenyangu	10. Národní park Lushan	18. Vesnice Xidi a Hongcun
3. Terakotová armáda u města Xi'an	11. Starobylé město Lijiang	19. Jeskyně Longmen
4. Jeskyně Mogao, Dunhuang	12. Starobylé město Pingyao	20. Hora Qingcheng a zavlažovací systém v Dujiangyan
5. Naleziště pekingského člověka, Zhoukoudian	13. Klasické zahrady v Suzhou	21. Jeskyně Yungang
6. Palác Potala, Lhasa	14. Letní palác v Pekingu	22. Království Kogurjo
7. Horské letoviště v Chengde	15. Chrám nebes v Pekingu	23. Macao

